

Tlf.: 39 15 52 00
koebenhavn@bdo.dk
www.bdo.dk

BDO Statsautoriseret revisionsaktieselskab
Havneholmen 29
DK-1561 København V
CVR-nr. 20 22 26 70

**FONDEN SAGNLANDET LEJRE
HISTORISK-ARKÆOLOGISK FORSKNINGS- OG FORMIDLINGSCENTER**

SLANGEALLÉEN 2, 4320 LEJRE

ÅRSRAPPORT

1. JANUAR - 31. DECEMBER 2017

Årsrapporten er fremlagt og godkendt af
bestyrelsen på fondens årsmøde,
den 19. marts 2018

Flemming Damgaard Larsen

INDHOLDSFORTEGNELSE

	Side
Fondsoplysninger	
Fondsoplysninger.....	3
Erklæringer	
Ledelsespåtegning.....	4
Den uafhængige revisors revisionspåtegning.....	5-6
Ledelsesberetning	
Ledelsesberetning.....	7-30
Årsregnskab 1. januar - 31. december	
Resultatopgørelse.....	31
Balance.....	32-33
Noter.....	34-35
Anvendt regnskabspraksis.....	36-38

FONDSOPLYSNINGER

Fonden	Fonden Sagnlandet Lejre Historisk-arkæologisk forsknings- og formidlingscenter Slangealléen 2 4320 Lejre CVR-nr.: 33 24 72 57 Stiftet: 30. september 1964 Hjemsted: Lejre Regnskabsår: 1. januar - 31. december
Bestyrelse	Kristian Kristiansen, Professor, Dr. Phil, Formand Flemming Damgaard Larsen, Seniorrådgiver, Næstformand Carsten Rasmussen, Borgmester Asger Høeg, Direktør Søren Kähler, Civil Ingeniør Peter Skak-Iversen, Direktør Morten Meldgaard, Professor Christine Antorini, Folketingsmedlem Dorte Kiilerich, Direktør
Direktion	Lars Holten
Revision	BDO Statsautoriseret revisionsaktieselskab Havneholmen 29 1561 København V
Pengeinstitut	Nordea Bank Algade 16 4000 Roskilde Danske Bank Stændertorvet 5 4000 Roskilde
Årsmøde	Årsmøde afholdes 19. marts 2018 på fondens adresse.

LEDELSESPÅTEGNING

Bestyrelsen og direktionen har dags dato behandlet og godkendt årsrapporten for regnskabsåret 1. januar - 31. december 2017 for Fonden Sagnlandet Lejre Historisk-arkæologisk forsknings- og formidlingscenter.

Årsrapporten aflægges i overensstemmelse med årsregnskabsloven.

Det er vores opfattelse, at årsregnskabet giver et retvisende billede af fondens aktiver, passiver og finansielle stilling pr. 31. december 2017 samt af resultatet af fondens aktiviteter for regnskabsåret 1. januar - 31. december 2017.

Ledelsesberetningen indeholder efter vores opfattelse en retvisende redegørelse for de forhold, beretningen omhandler.

Lejre, den 19. marts 2018

Direktion:

Lars Holten

Bestyrelse:

Kristian Kristiansen
Professor, Dr. Phil, Formand

Flemming Damgaard Larsen
Seniorkonsulent, Næstformand

Carsten Rasmussen
Borgmester

Asger Høeg
Direktør

Søren Kähler
Civil Ingeniør

Peter Skak-Iversen
Direktør

Morten Meldgaard
Professor

Christine Antorini
Folketingsmedlem

Dorte Kiilerich
Direktør

DEN UAFHÆNGIGE REVISORS REVISIONSPÅTEGNING

Til ledelsen i Fonden Sagnlandet Lejre Historisk-arkæologisk forsknings- og formidlingscenter

Konklusion

Vi har revideret årsregnskabet for Fonden Sagnlandet Lejre Historisk-arkæologisk forsknings- og formidlingscenter for regnskabsåret 1. januar - 31. december 2017, der omfatter resultatopgørelse, balance, noter og anvendt regnskabspraksis. Årsregnskabet udarbejdes efter årsregnskabsloven.

Det er vores opfattelse, at årsregnskabet giver et retvisende billede af fondens aktiver, passiver og finansielle stilling pr. 31. december 2017 samt af resultatet af fondens aktiviteter for regnskabsåret 1. januar - 31. december 2017 i overensstemmelse med årsregnskabsloven.

Grundlag for konklusion

Vi har udført vores revision i overensstemmelse med internationale standarder om revision og de yderligere krav, der er gældende i Danmark. Vores ansvar ifølge disse standarder og krav er nærmere beskrevet i revisionspåtegningens afsnit "Revisors ansvar for revisionen af årsregnskabet". Vi er uafhængige af fonden i overensstemmelse med internationale etiske regler for revisorer (IESBA's Etiske regler) og de yderligere krav, der er gældende i Danmark, ligesom vi har opfyldt vores øvrige etiske forpligtelser i henhold til disse regler og krav. Det er vores opfattelse, at det opnåede revisionsbevis er tilstrækkeligt og egnet som grundlag for vores konklusion.

Ledelsens ansvar for årsregnskabet

Ledelsen har ansvaret for udarbejdelsen af et årsregnskab, der giver et retvisende billede i overensstemmelse med årsregnskabsloven. Ledelsen har endvidere ansvaret for den interne kontrol, som ledelsen anser nødvendig for at udarbejde et årsregnskab uden væsentlig fejlinformation, uanset om denne skyldes besvigelser eller fejl.

Ved udarbejdelsen af årsregnskabet er ledelsen ansvarlig for at vurdere fondens evne til at fortsætte driften; at oplyse om forhold vedrørende fortsat drift, hvor dette er relevant; samt at udarbejde årsregnskabet på grundlag af regnskabsprincippet om fortsat drift, medmindre ledelsen enten har til hensigt at likvidere fonden, indstille driften eller ikke har andet realistisk alternativ end at gøre dette.

Revisors ansvar for revisionen af årsregnskabet

Vores mål er at opnå høj grad af sikkerhed for, om årsregnskabet som helhed er uden væsentlig fejlinformation, uanset om denne skyldes besvigelser eller fejl, og at afgive en revisionspåtegning med en konklusion. Høj grad af sikkerhed er et højt niveau af sikkerhed, men er ikke en garanti for, at en revision, der udføres i overensstemmelse med internationale standarder om revision og de yderligere krav, der er gældende i Danmark, altid vil afdække væsentlig fejlinformation, når sådan findes. Fejlinformationer kan opstå som følge af besvigelser eller fejl og kan betragtes som væsentlige, hvis det med rimelighed kan forventes, at de enkeltvis eller samlet har indflydelse på de økonomiske beslutninger, som regnskabsbrugerne træffer på grundlag af årsregnskabet.

Som led i en revision, der udføres i overensstemmelse med internationale standarder om revision og de yderligere krav, der er gældende i Danmark, foretager vi faglige vurderinger og opretholder professionel skepsis under revisionen. Herudover:

- Identificerer og vurderer vi risikoen for væsentlig fejlinformation i årsregnskabet, uanset om denne skyldes besvigelser eller fejl, udformer og udfører revisionshandlinger som reaktion på disse risici samt opnår revisionsbevis, der er tilstrækkeligt og egnet til at danne grundlag for vores konklusion. Risikoen for ikke at opdage væsentlig fejlinformation forårsaget af besvigelser er højere end ved væsentlig fejlinformation forårsaget af fejl, idet besvigelser kan omfatte sammensværgelser, dokumentfalsk, bevidste udeladelser, vildledning eller tilsidesættelse af intern kontrol.
- Opnår vi forståelse af den interne kontrol med relevans for revisionen for at kunne udforme revisionshandlinger, der er passende efter omstændighederne, men ikke for at kunne udtrykke en konklusion om effektiviteten af fondens interne kontrol.
- Tager vi stilling til, om den regnskabspraksis, som er anvendt af ledelsen, er passende, samt om de regnskabsmæssige skøn og tilknyttede oplysninger, som ledelsen har udarbejdet, er rimelige.

DEN UAFHÆNGIGE REVISORS REVISIONSPÅTEGNING

- Konkluderer vi, om ledelsens udarbejdelse af årsregnskabet på grundlag af regnskabsprincippet om fortsat drift er passende, samt om der på grundlag af det opnåede revisionsbevis er væsentlig usikkerhed forbundet med begivenheder eller forhold, der kan skabe betydelig tvivl om fondens evne til at fortsætte driften. Hvis vi konkluderer, at der er en væsentlig usikkerhed, skal vi i vores revisionspåtegning gøre opmærksom på oplysninger herom i årsregnskabet eller, hvis sådanne oplysninger ikke er tilstrækkelige, modificere vores konklusion. Vores konklusioner er baseret på det revisionsbevis, der er opnået frem til datoen for vores revisionspåtegning. Fremtidige begivenheder eller forhold kan dog medføre, at fonden ikke længere kan fortsætte driften.
- Tager vi stilling til den samlede præsentation, struktur og indhold af årsregnskabet, herunder noteoplysningerne, samt om årsregnskabet afspejler de underliggende transaktioner og begivenheder på en sådan måde, at der gives et retvisende billede heraf.

Vi kommunikerer med ledelsen om blandt andet det planlagte omfang og den tidsmæssige placering af revisionen samt betydelige revisionsmæssige observationer, herunder eventuelle betydelige mangler i intern kontrol, som vi identificerer under revisionen.

Udtalelse om ledelsesberetningen

Ledelsen er ansvarlig for ledelsesberetningen.

Vores konklusion om årsregnskabet omfatter ikke ledelsesberetningen, og vi udtrykker ingen form for konklusion med sikkerhed om ledelsesberetningen.

I tilknytning til vores revision af årsregnskabet er det vores ansvar at læse ledelsesberetningen og i den forbindelse overveje, om ledelsesberetningen er væsentligt inkonsistent med årsregnskabet eller vores viden opnået ved revisionen eller på anden måde synes at indeholde væsentlig fejlinformation.

Vores ansvar er derudover at overveje, om ledelsesberetningen indeholder krævede oplysninger i henhold til årsregnskabsloven.

Baseret på det udførte arbejde er det vores opfattelse, at ledelsesberetningen er i overensstemmelse med årsregnskabet og er udarbejdet i overensstemmelse med årsregnskabslovens krav. Vi har ikke fundet væsentlig fejlinformation i ledelsesberetningen.

København, den 19. marts 2018

BDO Statsautoriseret revisionsaktieselskab
CVR-nr. 20 22 26 70

Peter Rasborg
Statsautoriseret revisor
MNE-nr. mne16537

LEDELSESBERETNING

Besøgstal

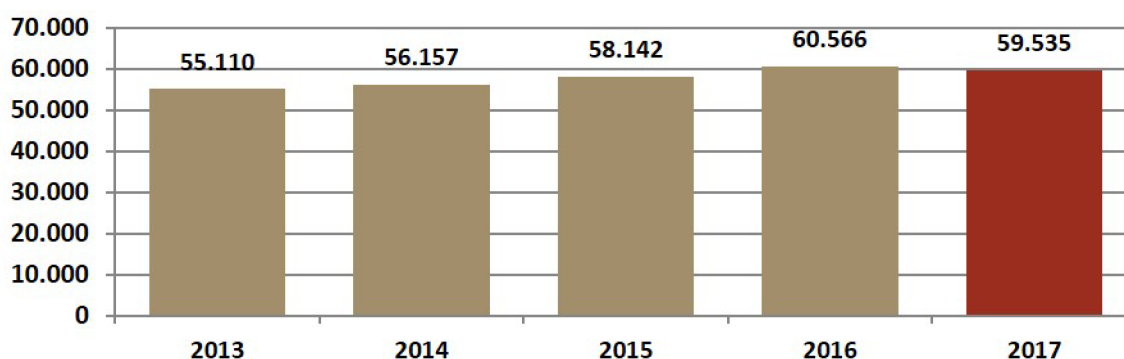
Sagnlandet Lejre opnåede i 2017 i alt 59.535 besøg, hvilket er en tilbagegang på ca. 1,7% (-1.031 besøg) i forhold til 2016 med i alt 60.566 besøg. Faldet skyldes færre Skole-/Institutionsbesøg (14.644 mod 16.585 i 2016) samt færre Erhvervsturismebesøg i forbindelse med firmaarrangementer/-møder (1.976 mod 2.930 i 2016), mens Turist-/Familiebesøg omvendt er steget (42.915 mod 41.051 i 2016). Af det samlede besøgstal udgjorde 92,6% (55.149) danske og 7,4% (4.386) udenlandske besøg. Til sammenligning var fordelingen danske/udenlandske besøg i 2016 henholdsvis 93,0% (56.296) danske og 7,0% (4.270) udenlandske besøg. Som i resten af Danmark er det fortsat Tyskland, der tegner sig for den største andel af Sagnlandets udenlandske besøgende med 26,4%. USA er rykket frem fra en 4. til en 2. plads i forhold til 2016 (12,1%). Herefter følger Frankrig (8,6%), Holland (7,7%) og Storbritannien (6,3%). Sverige indtager en 10. plads (3,2%). Kina ligger på en 12. plads (1,4%) og Rusland på en 23. plads (0,4%).

Ifølge DMI bød sommeren på mange nedbørsdøgn i alle tre sommermåneder. Samlet set endte sommeren 2017 som meget vådere, solfattigere og koldere ift. perioden 2006-2015. Sommeren 2017 indskrev sig således i DMI's vejrstatistikker som den solfattigste sommer siden 2000, den vådeste siden 2011 og den køligste sommer med de laveste sommertemperaturer siden 1874.

Sammenligner man Sagnlandets gæstevudvikling med VisitDenmarks overnatningsstatistik for Region Sjælland, udviser sidstnævnte for de tre sommermåneder som helhed et lille fald på ca. -0,1% i samlet antal overnatninger i forhold til 2016. For hele landet bød sommermånederne på en svag stigning på +0,1%. Set på baggrund af det triste sommervejr, Sagnlandets højsæson som udendørsattraktion, og den regionale samt den nationale overnatningsstatistik i samme måneder, må det betegnes som tilfredsstillende, at besøgstallet er fastholdt på et højere niveau end i årene op til 2016.

Sagnlandets funktion som turistinformation for Lejre Kommune blev ultimo 2016 forlænget til og med 2018. Som turistinformation skal Sagnlandet opfylde en række kriterier mht. åbningstid og serviceniveau fastsat af Dansk Turismefremme. Bl.a. yder Sagnlandets skrankepersonale i Butikken personlig vejledning til turisterne og stiller gratis netadgang via publikums-PC til rådighed. Her udover får turisterne i Sagnlandets Butik adgang til brochurer fra lokale turistaktører, der inspirerer til nye oplevelser og udflugter i området. I 2017 udbyggede Lejre Kommune sin turismeindsats ved udpegning af 5 turismeinspirationssteder: Egholm Museum, Solbakken Naturistcamping, Sonnerupgaard Gods, Herslev Bryghus og Stensbøl Gård og Gårdbutik. Et første fællesmøde blev afholdt i Sagnlandet Lejre for vidensdeling og netværksopbygning. Sagnlandet værdsætter det gode samarbejde med VisitLejre og de nye turismeinspirationssteder om at yde god information på kommunens vegne for områdes turister.

Besøgsudvikling 2013-2017

LEDELSESBERETNING

Gæsternes tilfredshed

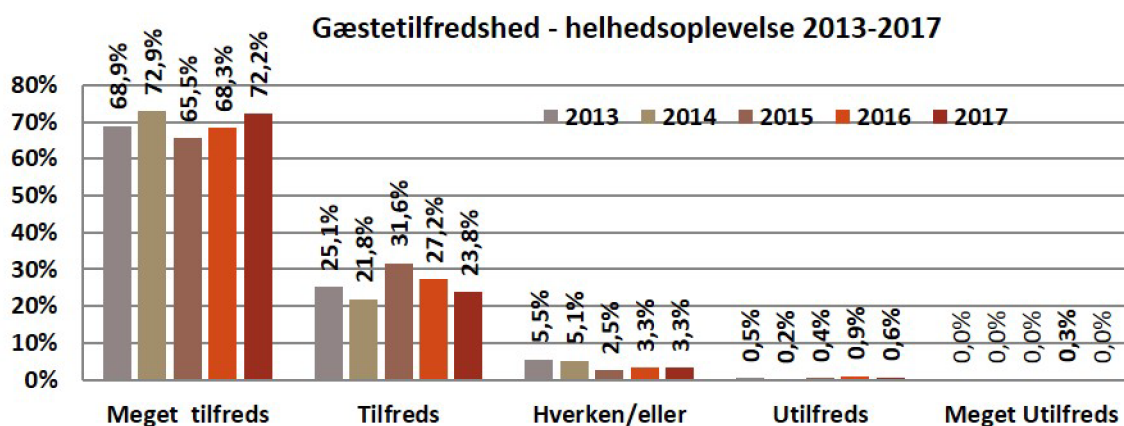
Sagnlandet måler hvert år gæsternes tilfredshed med besøg, personalets service, faglige viden, initiativ til dialog mv. Det sker via daglige spørgeskemaanalyser. Gæsterne kan kvalitativt udtrykke deres tilfredshed på en skala fra 1 - 5, hvor 1 repræsenterer "Meget tilfreds" og 5 "Meget utilfreds". Desuden analyseres hvorfor gæsterne kommer, hvorfra de kommer, om de overnatter i området mv.

Gæsternes tilfredshed med helhedsoplevelsen er stabil og på højt niveau gennem årene. I 2017 er 96,0 % "Tilfreds" eller "Godt tilfreds". I 2016 var tallet 95,1 %. Omvendt er kun 0,6 % "Utilfreds"/"Meget utilfreds" med helhedsoplevelsen af et besøg.

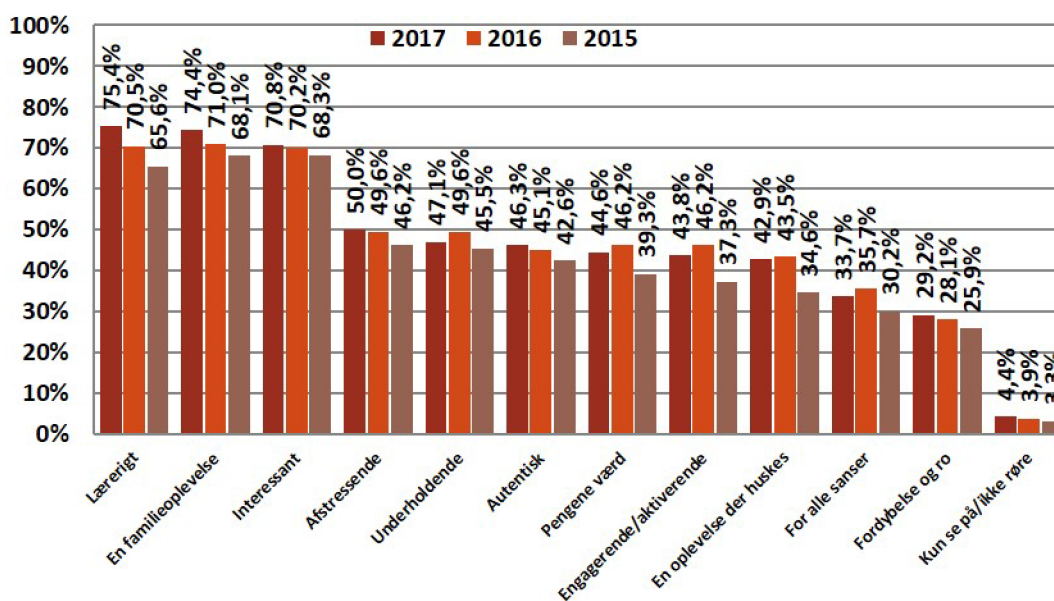
Korrigeres analysen for hhv. lavsæson (med lavere aktivitetsniveau) og højsæson (højt aktivitetsniveau i skoleferier) er tilfredshed i højsæson 96,1% "Tilfreds"/"Meget tilfreds" og 97,8% i lavsæson. Samlet set har Sagnlandet en meget fin gæstetilfredshed uanset sæson.

LEDELSESBERETNING

Gæsternes tilfredshed (fortsat)

Gæsterne karakteriserer deres oplevelse og udbytte af besøget ved at tage stilling til en række udsagn og vælger et eller flere, som de synes passer bedst.

Gæsternes karakteristik af oplevelsen 2015-2017

Som *videnspædagogisk aktivitetscenter* med driftstilskud fra Undervisningsministeriet er det glædeligt, at udsagnene "Lærerigt", "En familieoplevelse" og "Interessant" ligger stabilt og sikkert i top 3, blandt de 12 udsagn, gæsterne kan vælge mellem. Ca. 3/4 af alle gæster finder disse tre udsagn kendetegnende for netop deres oplevelse.

Som Videnspædagogisk Aktivitetscenter med driftstilskud fra Undervisningsministeriet er det glædeligt, at udsagnene "En familieoplevelse", "Lærerigt" og "Interessant" igen ligger stabilt og sikkert i top 3, blandt de 12 udsagn, gæsterne kan vælge mellem. Over 2/3 af alle gæster finder disse tre udsagn kendetegnende for netop deres oplevelse.

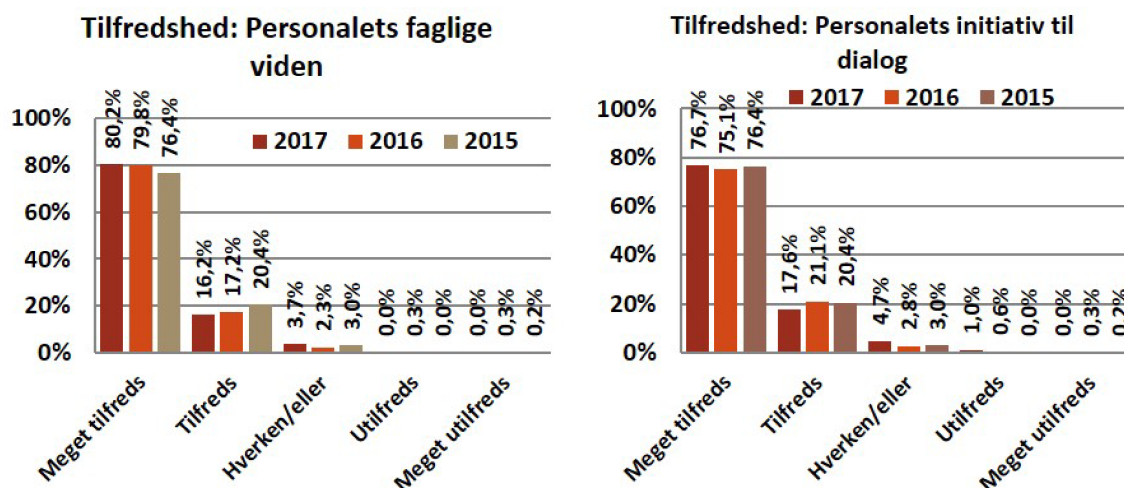
LEDELSESBERETNING

Gæsternes tilfredshed (fortsat)

Sagnlandet er en sæsonarbejdsplads med mange studerende fra universiteternes museumsfaglige uddannelser og professionshøjskolernes lærer- og formidleruddannelser, hvortil kommer unge med håndværksmæssig baggrund. Derfor har Sagnlandet løbende personaleudskiftning. For at sikre kvalitet af formidling og undervisning arbejder vi systematisk med rekruttering og efteruddannelse af sæsonansatte medarbejdere. Derfor gennemføres hvert år særlige oplæringsforløb for nye som gamle formidlingsinstruktører.

I 2017 fik oplæringsforløbet en ny form. Sagnlandets formidlere havde ved evaluering af sæson 2016 efterspurgt mere fælrdning og sidemandsoplæring i stedet for de hidtidige, større, fælles undervisningsseancer over to uger. I 2017 blev forløbet derfor indledt med tre intensive fællesdage med oplæg, øvelser, oplevelser og refleksion, alt afstemt efter medarbejdernes kommende pædagogiske- og formidlingsmæssige praksis. På fælles-dagene blev de over 30 formidlere introduceret til Sagnlandet Lejre som et videnspædagogisk aktivitetscenter og til skolernes læringsmål, Forenklede Fælles Mål og forventninger. Teoretiske input blev sat i spil og italesat ved hjælp af eksempler på god formidling gennemført af erfarne Sagnlandsformidlere. Efter fælles-dagene overgik formidlerne i forskellige fælrdninger i de første uger af sæsonen. Her blev nye formidlere sat sammen med en erfaren formidler i Sagnlandets forskellige historiske miljøer. "Føllenes" indtryk og erfaringer med "hands-on" blev fulgt op med samtale over praksis, før formidlerne selv stod i en formidlings- eller undervisningssituation. Denne blev efterfulgt af feedback, så formidlerne følte sig klædt på til at varetage deres arbejde som formidlingsinstruktører sæsonen igennem. For at styrke arbejdsfællesskabet og de sociale relationer i årets formidlingsteam blev der desuden arrangeret fælles overnatning i Sagnlandets Jernalderlandsby kombineret med lege og underholdning.

Kompetenceforløbenes effekt afspejles i gæsternes tilfredshed. Kvaliteten af instruktørkorpsets formidling i marken opleves som høj af Sagnlandets gæster. I 2017 udtrykte 94,3 % af gæsterne, at de var "Tilfreds/Meget tilfreds" med personalets evne til dialog, mens personalets faglige viden scorede 96,4 % "Tilfreds/Meget tilfreds".

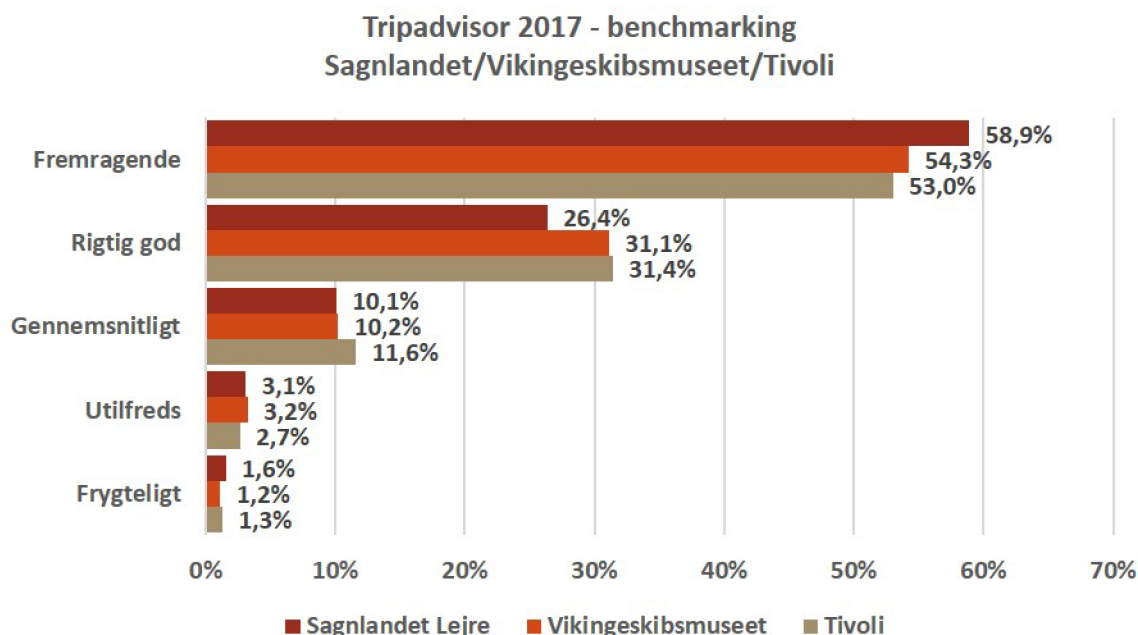

I 2017 har Sagnlandet Lejres ledelse og mellemledere i samarbejde med Organisationen Danske Museer (ODM) gennemført et længerevarende internt udviklingsforløb for mellemledere og ledelse. Målet har været at styrke den voksende arbejdsplads' samarbejde på tværs af afdelinger. I 2017 rundede Sagnlandet for første gang 100 medarbejdere fordelt på i alt 34,2 årsværk. Det stiller øgede krav til organisation og arbejdsgange. Udviklingsforløbet fortsætter i 2018.

Brugeranmeldelser via eksterne, digitale platforme og sociale medier har stor betydning for potentielle gæsters af valg af attraktioner, når de skal planlægge udflugter og ferier. Derfor har Sagnlandet Lejre valgt at integrere link til den brugerdrevne platform TripAdvisor på sin hjemmeside, for at bruge den som et aktivt, men ikke styrbart, markedsføringsredskab. Anmeldelserne her kan ses som en lakmestest af attraktionernes egne, interne gæsteanalyser. Kommer der kritik, er det af samme grund vigtigt at besvare denne hurtigt.

LEDELSESBERETNING

Gæsternes tilfredshed (fortsat)

TripAdvisors anmeldelser viser i 2017 god overensstemmelse med Sagnlandets egne publikumsanalyser om end bedømmelserne på nettet er skarpere. Benchmarking med en lokal samarbejdspartner, Vikingskibsmuseet og et nationalt og internationalt dansk attraktionsikon, Tivoli, viser, at Sagnlandets medarbejdere også i sådanne eksterne bedømmelser opnår flotte vurderinger af gæsterne.

Markedsføring og Kommunikation

Sagnlandet Lejre arbejder løbende med at skabe positiv opmærksomhed omkring sit alsidige virke. Herved bidrager Sagnlandet med positiv opmærksomhed om Lejre Kommune og Region Sjællands unikke kulturhistoriske værdier og oplevelsesmuligheder for kulturturister, børnefamilier, skoler og institutioner, der ønsker at kombinere leg og læring med aktive natur- og kulturoplevelser.

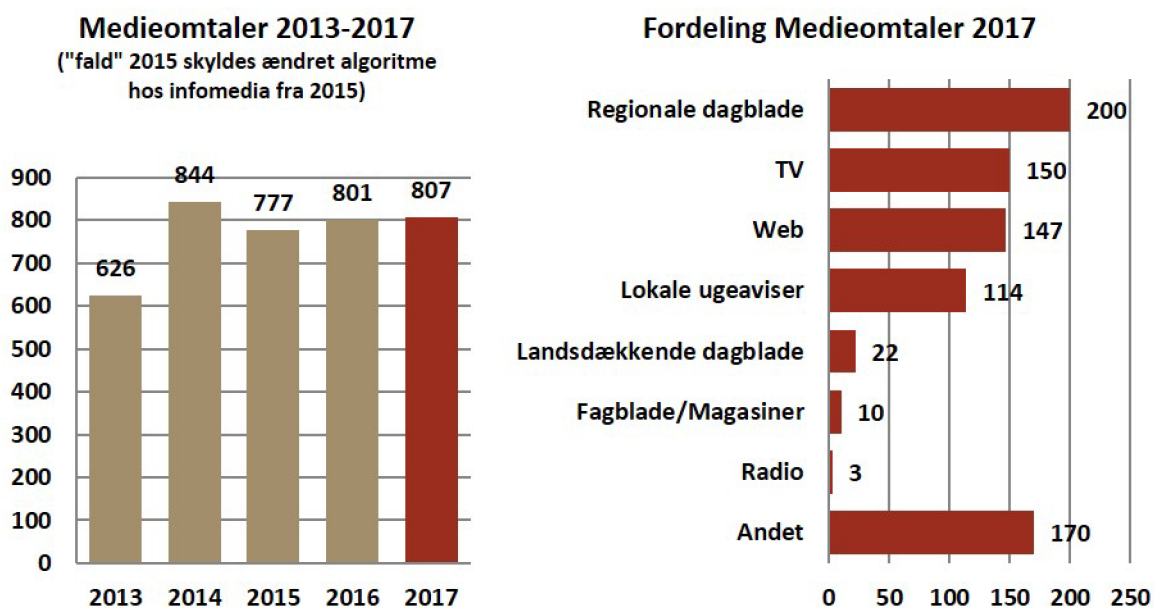
Den aktive PR-indsats omfatter trykte og sociale medier, digitale platforme og samarbejder med medieaktører. Afhængigt af medie- og målgruppe vinkles og skrives historierne forskelligt for at nå så stor en del af Danmarks befolkning som muligt. Målet er at styrke befolkningens interesse for kulturhistorie i almindelighed og kendskabet til Sagnlandet Lejres kulturhistoriske arbejde og aktiviteter i særdeleshed. Det skal sikre, at Sagnlandet er top off mind, når familier og turister skal vælge mellem dagens mange eksisterende kultur- og oplevelsestilbud.

I 2017 var et særligt fokusområde det fortsatte samarbejde med DR om dokumentarserien og storsatsningen *"Historien om Danmark"*, der i foråret 2017 fik premiere. I gennem hele 2016 havde Sagnlandet bl.a. fungeret som film-location og faglig konsulent på udvalgte manuskripter samt bistået med produktion og udlån af historiske dragter og rekvisitter.

LEDELSESBERETNING

Markedsføring og Kommunikation (fortsat)

I tilbageblik har den samlede PR-indsats sikret god synlighed i en bred vifte af såvel lokale, regionale og landsdækkende aviser, radiostationer og især TV. I sidstnævnte blev Sagnlandet Lejre f.eks. eksponeret og krediteret med navn, hver gang et af de fem første afsnit af *"Historien om Danmark"* blev vist på DR's kanaler. Udover at blive eksponeret ved de enkelte afsnit, fik Sagnlandet eksponering via DRs trailer for serien. Den indeholdt klip af en medarbejder fra Sagnlandet Lejre, der demonstrerer, hvordan man slår ild på jernaldermanér.

Som en del af samarbejdet med DR om *"Historien om Danmark"*, var Sagnlandet Lejre vært for seks aftenvisningsarrangementer: En særlig før-premiere-event med deltagelse af første afsnits manuskriptforfatter og produktions crew blev fulgt op af fem visningsarrangementer. Her blev hvert afsnits dramadokumentariske indhold kvalificeret og uddybet via foredrag fra interne og eksterne eksperter. Alle seks aftenarrangementer var åbne for alle interesserede og fandt sted i Sagnlandets filmsale. Den gratis adgang og mulighed for at stille spørgsmål til eksperterne om seriens indhold tiltrak både gæster og opmærksomhed. Når det var muligt, supplerede Sagnlandet med egne pressehistorier, der forholdt sig til det udsendte afsnit. Et eksempel er en pressehistorie lanceret under overskriften *"Glem bronzen, jernet er det nye sort"*, der udbyggede emnet for det pågældende afsnit.

DR-seriens prioriteringer og vinklinger kickstartede debatter i forskellige medier, som Sagnlandet bidrog til at kvalificere. F.eks. deltog Sagnlandets PR-medarbejder, der er arkæolog og journalist, i P1 programmet *"Hjernebassen"*, som på Sagnlandets forslag havde valgt at bringe en times debat om en universitetsforskers forslag om at omdøbe *"vikingetid"* til *"stålaldet"*. Hertil kom samarbejder om redaktionelle radioprogrammer og artikler lavet af blandt andet DR og Sjællandske mediers Dagblade, der begge tog fat i emner om Danmarks ældste hovedstæder/magtcentre.

I 2017 udsendte Sagnlandet i alt 21 journalistisk bearbejdede pressemeddelelser om egne events og aktiviteter. Foruden disse pressemeddelelser blev der gjort en særlig indsats for at få specifikke historier i udvalgte medier. Det gjaldt især historier relateret til Sagnlandets storstilede anlægsprojekt SAGNKONGERNES VERDEN, der er muliggjort af milliondonationer fra *A.P. Møller og Hustru Chastine Mc-Kinney Møllers Fond til almene Formaal og Augustinus Fonden*. Her gennemførte Sagnlandet en strategisk presseindsats med at anlægge forskellige faglige vinkler på projektets mange aspekter. F.eks. inden for temaer som kulturarvsformidling, forskning samt arkitektur og byggeri. Det gav mulighed for at sikre historierne tyngde og relevans for udvalgte medier og deres målgrupper. Det skabte f.eks. opmærksomhed om Roskilde Museums arkæologiske prøvegravning på Sagnlandets arealer forud for, at byggeriet af den enorme kongehal fra 700-tallet kunne gå i gang. Opsætningen i Sagnlandet af en såkaldt "mock-up" i form af et vægmodul fra Kongehallen bygget i størrelsesforholdet 1:1 gav også opmærksomhed. Selve vægmodulet vejede flere ton og var produceret i dansk egetømmer af højeste kvalitet. Baggrunden for at udføre mock-up'en var, at teste forskellige historiske træsamlinger som grundlag for valg og fravalg i den endelige rekonstruktion. Opførelsen af selve

LEDELSESBERETNING

Markedsføring og Kommunikation (fortsat)

kongehallen påbegyndes i 2018.

Prioriteringen af at udnytte Sagnlandets PR-ressourcer til det særlige samarbejde med især DR, har sikret en ekstraordinær stor stigning i antallet af TV-omtaler, der er vigtige for synlighed. Prioriteringen af ressourcer har til gengæld medført et forventet, mindre fald i antallet af omtaler på tryk. Samlet set kan Sagnlandet Lejre i 2017 glæde sig over en lille stigning i det samlede antal medieomtaler.

Årsresultat 2017

Som i 2016 afspejler resultatopgørelsen i 2017, at Fonden Sagnlandet Lejre er i færd med at realisere et stort udbygningsprojekt "Sagnkongernes Verden", der er finansieret af private fonde. På grund af disse anlægsudgifter er Sagnlandets nettoomsætning steget betragteligt, mens årets resultat er omtrent uændret og som budgetteret. Opførelsen af Sagnkongernes Verden vil således alene afspejles i resultatopgørelsen i den periode, det varer at anlægge byggeriet, der forventes færdigt i løbet af 2019. Det aktuelle udbygningsprojekt afspejles i posterne "Andre driftsindtægter" og "Andre driftsomkostninger".

I forbindelse med den påbegyndte anlæggelse i 2016 af de nye bygninger, der indgår i Sagnkongernes Verden, etablerede Fonden Sagnlandet Lejre et datterselskab, "Ejendomsselskabet Sagnlandet A/S". Dette selskabs vedtægtsbestemte formål er alene at opføre og eje nybygninger på ejendommen Slangealleen 2, 4320 Lejre samt at udleje bygningerne med hertil hørende løsøre til Fonden Sagnlandet Lejre, Historisk-Arkæologisk Forsknings- og Formidlingscenter og anden i forbindelse hermed stående virksomhed efter bestyrelsens beslutning. Bygningerne må endvidere kun udlejes til den almennyttige institution Fonden Sagnlandet Lejre.

I 2017 er årets resultat af almindelig drift efter afskrivninger et overskud på 4.726 kr. Til sammenligning var årsresultat i 2016 et overskud på 149.460 kr.

Af årets resultat hensættes midler til brug for kommende, stærkt påtrængende renoverings- og vedligeholdelsesopgaver af fondens mange historiske bygninger samt nødvendige fornyelser af IT.

LEDELSESBERETNING

Årsresultat 2017 (fortsat)

RESULTATOPGØRELSE 1. JANUAR-31. DECEMBER	2017 (kr.)	2016 (tkr.)
Undervisningsministeriet (driftstilskud)	5.516.000	5.595.000
Lejre Kommune (driftstilskud)	2.278.000	2.269.000
Diverse offentlige tilskud	10.166	106.524
Entreindtægter	3.822.639	3.887.938
Varesalg, butik og kiosk	2.014.022	1.962.979
Øvrige indtægter	2.879.449	2.806.114
Periodisering donationer Velkomstcenter (doneret 2009)	1.015.166	1.015.166
NETTOOMSÆTNING	17.535.442	17.642.721
Andre driftsindtægter (Omsætning indkøbscentral – byggeri Sagnkongernes Verden)	11.766.907	5.376.332
Vareforbrug	-2.027.403	-2.076.789
DÆKNINGSBIDRAG	27.274.946	20.942.264
Personaleomkostninger	-11.535.660	-11.207.016
Salgs- og distributionsomkostninger	-381.729	-338.238
Ejendomsomkostninger	-1.096.405	-1.696.219
Autodrift	-106.271	-131.303
Administrationsomkostninger	-1.420.853	-988.649
Af- og nedskrivninger	-1.116.471	-1.131.315
Andre driftsomkostninger (byggeri Sagnkongernes Verden)	-11.536.183	-5.270.914
DRIFTSRESULTAT	81.374	178.610
Indtægter af kapitalandele	-31.656	0
Andre finansielle omkostninger	-29.150	-29.150
RESULTAT FØR SKAT	4.726	149.460
Skat af årets resultat	0	0
ÅRETS RESULTAT	4.726	149.460
FORSLAG TIL RESULTATDISPONERING		
Henlæggelser til reserve til særlige vedligeholdelsesopgaver	30.000	0
Overført resultat	-25.274	149.460
I ALT	4.726	149.460

LEDELSESBERETNING

Redegørelse for uddelingspolitik

Lovpligtig redegørelse for fondens uddelingspolitik, jf. årsregnskabslovens § 77b

Fondens formål er at drive et forskningscenter for udførelse af etnologiske, historiske og arkæologiske eksperimenter, gennemførelse af hertil hørende forskningsopgaver, og at viderebringe resultaterne gennem videnskabelige kanaler og gennem en aktiv formidling og undervisning.

Det er ledelsens opfattelse, at dette formål bedst tilgodeses ved at anvende de resultater, som genereres af fondens erhvervsmæssige drift til geninvestering inden for fondens eget regi, idet der herved er mulighed for at forøge fondens aktivitetsniveau. Der er derfor på nuværende tidspunkt ikke forventning om eksterne uddelinger.

Redegørelse for god fondsledning mv.

Lovpligtig redegørelse for god fondsledning, jvf. årsregnskabslovens § 77 a

Fonden er omfattet af anbefalinger for god fondsledning. I det følgende redegøres for, om fonden følger anbefalingerne, og vedrørende de anbefalinger, som ikke følges, forklares dette nærmere.

Åbenhed og kommunikation: Fonden følger anbefalingen.

Bestyrelsens opgaver og ansvar: Fonden følger anbefalingerne, bortset fra anbefaling nr. 2.3.4, hvor fonden istedet alene oplyser bestyrelsesmedlemmernes navn, køn, og stilling, da fonden er almennyttig og bestyrelsen ulønnet i tråd med fondens værdisæt, og idet alle midler alene anvendes til realisering af fondens non-profit formål samt anbefaling 2.5.2, hvor fonden ikke har en fast aldersgrænse for bestyrelsesmedlemmer, idet bestyrelsesmedlemmernes kompetencer vægtes højere end alder.

Ledelsens vederlag: Fonden følger anbefalingerne, dog er fondens bestyrelse ulønnet i tråd med fondens almennyttige formål og værdisæt.

Bestyrelse: Bestyrelsen består af 6-9 medlemmer. Rekruttering til fondens bestyrelse sker med henblik på at sikre, at bestyrelsen repræsenterer et bredt spekter af de kompetencer, der tilsammen mindst dækker videnskabelige, attraktionsfaglige, ledelsesmæssige, økonomiske og politisk-strategiske kompetencer.

Bestyrelsen sammensættes som følger:

- Den til enhver tid siddende borgmester i Lejre Kommune
- Mindst 1 medlem skal have relevant videnskabelig kompetence
- Mindst 1 medlem skal have attraktionsfaglig kompetence
- Mindst 1 medlem skal have ledelsesmæssig kompetence
- Mindst 1 medlem skal have økonomisk kompetence
- Mindst 1 medlem skal have politisk-strategisk kompetence

Bortset fra bestyrelsesposten, der besættes af borgmesteren i Lejre Kommune, vælger bestyrelsen selv bestyrelsesmedlemmerne. Bestyrelsesmedlemmerne, bortset fra borgmesteren i Lejre Kommune, udpeges for en periode på 2 år af gangen.

Fondens bestyrelse har i takt med omverdenens interesse herfor arbejdet med at sikre øget åbenhed og transparens om fondens forhold, bl.a. via en udbygget hjemmeside. Der henvises til følgende hjemmeside: <http://www.sagnlandet.dk/god-fondsledning/>

LEDELSESBERETNING

Samfundsregnskab 2017

I tilknytning til det ordinære årsregnskab udarbejder Sagnlandet Lejre hvert år et samfundsregnskab. Samfundsregnskabet illustrerer, hvordan Sagnlandets tilstedeværelse og aktiviteter har positiv indflydelse på den økonomiske omsætning i samfundet uden for Sagnlandet.

En vurdering af Sagnlandets samfundsmæssige betydning anskueliggør vi gennem den såkaldte ABS-analyse. ABS står for Attraktionernes Betydning for Samfundet. Analysen har til formål at vurdere og kvantificere attraktioners:

- Direkte økonomiske afledte effekt overfor det offentlige i form af skatter og afgifter.
- Indkøb fordelt på lokalområde, region, Danmark og internationalt.
- Bidrag til arbejdspladser og omsætning i lokalområdet.

ABS-analysen er udviklet af revisionsfirmaet KPMG i regi af Danmarks hidtil største kompetenceudviklingsprojekt for attraktioner, ODA-projektet (Oplevelsesudvikling i Danske Attraktioner) finansieret af Arbejdsmarkeds Feriefond.

ABS-analysen integrerer de officielt anerkendte beregningsmodeller TØBBE (Turismens Økonomiske Betydning for Samfundet udviklet af VisitDenmark) og LINE (model for den økonomiske aktivitet i danske kommuner udviklet af AKF (Anvendt Kommunal Forskning)).

ABS-analysen anvender f.eks. oplysninger om døgnforbrug for endagsturister fordelt på regionsniveau og nationalitet baseret på VisitDenmarks analyser af danske og udenlandske turisters forbrug. Disse nationale statistiske oplysninger kombineres med attraktionens egne publikumsanalyser og regnskabstal.

SAGNLANDET LEJRES direkte økonomiske udveksling med samfundet

Sagnlandet Lejres direkte, økonomiske udveksling med samfundet viser, at nettobidraget fra samfundet til Sagnlandet i 2017 er på 5.080.343 kr. (I 2016 var samfundets nettobidrag 6,1 mio. kr.)

SAGNLANDET LEJRES direkte økonomiske udveksling med samfundet			
BETALT TIL SAMFUNDET		MODTAGET FRA SAMFUNDET	
A-skat, AM-bidrag	4.071.426 kr.	Offentlige, ordinære driftstilskud	7.794.000 kr.
ATP	118.311 kr.	Ekstraordinære offentlige tilskud	10.166 kr.
Salgsmoms	3.909.150 kr.	Købsmoms, netto	3.794.782 kr.
Energiafgifter netto	326.474 kr.	Refusion, fleksjob mv.	1.834.939 kr.
Fleksjobbidrag Stat	90.010 kr.	Refusion, sygedagpenge, barsel mv.	113.118 kr.
AUD, FIB, Barselsfond mv.	122.425 kr.	Refusion, energiafgifter	171.134 kr.
I ALT BETALT DIREKTE TILBAGE TIL SAMFUNDET	8.637.796 kr.	I ALT DIREKTE BETALING FRA SAMFUNDET	13.718.139 kr.
NETTOBIDRAG FRA DET OFFENTLIGE		5.080.343 kr.	

Samfundets samlede økonomiske nettobidrag til Sagnlandet er således 2.713.657 kr. mindre end de ordinære driftstilskud på 7.794.000 kr., som Sagnlandet Lejre modtager i ordinært driftstilskud fra stat og kommune til sit almennyttige virke.

Målt på regnskabstal har Sagnlandet i 2017 således returneret ca. 35 % (2,7 mio. kr.) af sit ordinære offentlige driftstilskud direkte tilbage til samfundet i kroner og øre.

LEDELSESBERETNING

SAGNLANDETS afledte økonomiske bidrag til omsætning i samfundet

Udover at Sagnlandet sender ca. 35 % af sine offentlige driftstilskud direkte tilbage til samfundet, sikrer Sagnlandets virksomhed og mange besøgende, at andre aktører uden for Sagnlandet kan bidrage positivt til samfundsøkonomien.

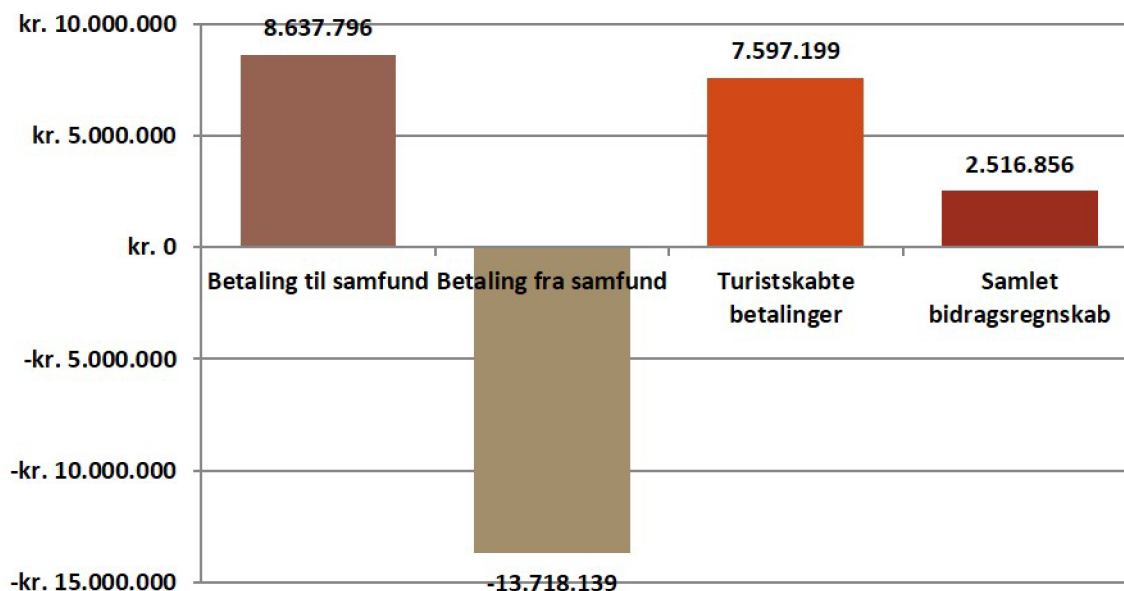
Sagnlandets afledte økonomiske bidrag til omsætning i samfundet beregnes ud fra ABS-modellen. Det sker vha. VisitDenmarks økonomiske nøgletal for forskellige turisttypers døgnforbrug (seneste rapport "Turismens økonomiske betydning i Danmark 2015") og sammensætningen af Sagnlandets 59.535 besøg i 2017, hvis baggrund er opgjort vha. gæsteanalyser.

SAGNLANDET LEJRES afledte økonomiske bidrag til omsætning i samfundet 2017		
Antal besøgende i alt	59.535	
Hvoraf	46.199	kommer til området pga. SAGNLANDET LEJRE
Hvoraf	4.644	Besøger området pga. Sagnlandet og andre oplevelser
	8.692	Besøger området eller bor i området og besøger derfor Sagnlandet i anden forbindelse
	42.936	Af det samlede besøgstal er endagsturister
Disse endagsturister skaber en omsætning i samfundet for i alt kr.	18.620.427 kr.	
Af det samlede antal besøgende vælger	6.552	besøgende at overnatte i området (ca. 15 km's radius)
De overnattende gæster skaber en omsætning i samfundet på kr.	3.085.854 kr.	
Samlet skaber de besøgende en omsætning i samfundet på kr.	21.706.281 kr.	udover den omsætning som lægges direkte i SAGNLANDET LEJRE
Heraf udgør kr.	10.853.141 kr.	omsætning i området
SAGNLANDET LEJRE skaber gennem den afledte omsætning	28	arbejdspladser i samfundet udover Sagnlandets egne arbejdspladser
Disse 27 arbejdspladser bidrager med	7.597.199 kr.	til de offentlige kasser i form af moms, A-skat, ATP og lign.
SAGNLANDET LEJRES samlede bidragsregnskab til samfundet er	2.516.856 kr.	<i>Samlet set bidrager Sagnlandet positivt til samfundet alene målt på økonomiske parametre.</i>

Samlet set skaber Sagnlandets virksomhed et afledt bidrag til samfundet på 7.597.199 kr. i turistskabte betalinger gennem jobskabelse ud over Sagnlandets egne arbejdspladser. Når samfundets nettobidrag på 5.080.343 kr. fratrækkes de turistskabte betalinger, har Sagnlandets virksomhed i 2017 givet et positivt nettobidrag til samfundet på i alt 2.516.856 kr. (I 2016 var Sagnlandets nettobidrag 1,70 mio. kr.).

LEDELSESBERETNING

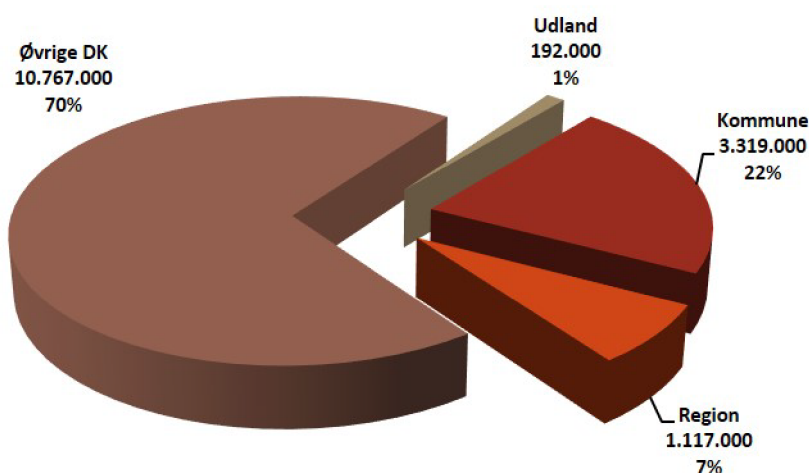
Sagnlandet Lejres økonomiske udveksling med samfundet 2017

SAGNLANDET LEJRES indkøbsstruktur

Sagnlandet anvendte i 2017 i alt 15.395.000 kr. ex. moms i køb af varer og tjenesteydelser. (I 2016 var beløbet på i alt 9.512.000 kr. ex. moms). Den store stigning i køb af varer og tjenesteydelser siden 2016 skyldes den igangværende realisering af Sagnlandet Lejres store udbygningsprojekt, SAGNKONGERNES VERDEN finansieret af private fonde.

Fordeling på Kommune, Region, Øvrige Danmark og Udland viser Sagnlandets bidrag til omsætning i erhvervslivet fordelt på geografi. I 2017 har Sagnlandet lagt betalinger for 3,3 mio. kr. alene i Lejre Kommune til gavn for det lokale erhvervsliv, bl.a. pga. SAGNKONGERNES VERDEN. I 2016 var beløbet 3,4 mio. kr. og i 2015, før udbygningsarbejdet gik i gang, var tallet 0,8 mio. kr.

Sagnlandet Lejres indkøbsstruktur 2017

LEDELSESBERETNING

Konklusion om SAGNLANDET LEJRES betydning i samfundet

ABS-analysen viser, at Sagnlandets samlede virksomhed skaber en økonomisk merværdi for samfundet på godt 2,5 mio. kr. alene anskuet ud fra en markedsøkonomisk synsvinkel.

Vi er stolte over at, at økonomisk værdiskabelse også er mulig for en almennyttig institution som Sagnlandet Lejre. Det viser, at brug af offentlige midler i kulturhistorisk arbejde ikke skal opfattes som udgifter men som en investering, der også generer et øget samfundsøkonomisk afkast.

Hertil kommer den allervigtigste, men ikke ikke-økonomisk kvantificerbare værdi, der er formålet med Sagnlandets almennyttige arbejde: At skabe og formidle kulturhistorisk viden til samfundets borgere gennem almen folkeoplysning og undervisning.

Det er en vigtig indsats, hvor Sagnlandet bidrager til at skabe sammenhængskraft, viden og forståelse hos børn og voksne om vores historiske rødder i et alment dannelsesprojekt. Et dannelsesprojekt der viser, at vi som mennesker er både historieskabte og historieskabende og derfor har ansvar for de handlinger og valg, vi træffer i nutiden med konsekvens for fremtiden.

Anerkendelsen af vores almennyttige og folkeoplysende dimension kommer til udtryk gennem godkendelser, evalueringer og anden opbakning til vores virke:

- Sagnlandet Lejre er klassificeret som et videnspædagogisk aktivitetscenter af Undervisningsministeriet, der støtter med driftstilskud. Et videnspædagogisk aktivitetscenter står for en alternativ og supplerende formidling af vanskeligt tilgængelige fænomener og bygger sin vidensformidling på publikums aktive deltagelse. Målet er at børn og voksne får viden og indsigt i natur, historie og videnskab gennem lærerige, praktisk orienterede og udfordrende aktiviteter for alle sanser.
- Sagnlandet Lejre er i 2008 udvalgt af Kulturstyrelsen som én af ”200 særligt udvalgte seværdigheder af national interesse”. Disse seværdigheder symboliseres ved et brunt Johanneskors på vejviserskilte ved landevejene for at gøre opmærksom på, at her ligger en national seværdighed, der er en omvej værd.
- Sagnlandet Lejre er godkendt af SKAT som alment velgørende/-almennyttig institution efter ligningslovens § 8A. Det gør det muligt for givere at fratække gavebeløb i deres skattepligtige indkomst.
- Hendes Majestæt Dronningen har siden 2003 accepteret at være Sagnlandet Lejres protektor.
- Sagnlandet Lejre ligger centralt i Sjællands første nationalpark, Skjoldungernes Land, udpeget af miljøminister og folketing i 2015.

Udover at udvikle og tilbyde skoleundervisning, lærer- og pædagogkurser, gennemføre lærerige kulturhistoriske events og aktiviteter for børnefamilier og turister og være ramme for arkæologiske forsøg og universitetsundervisning, engagerer Sagnlandet sig også i samfundsaktuelle udfordringer. Det sker såvel gennem egne udviklingsprojekter samt gennem eksterne samarbejdsprojekter, der skal skabe samfundsgavnige effekter, der rækker langt ud over Sagnlandets egne grænser.

Som del af den samfundsøkonomiske afrapportering, skal der her gives få udvalgte eksempler på sådanne indsatser, som Sagnlandet Lejre i 2017 bl.a. har involveret sig i.

LEDELSESBERETNING

SAGNKONGERNES VERDEN - et ikon for Nationalpark Skjoldungernes Land godt i vej

I 2017 har Sagnlandet Lejre i samarbejde med arkitekter, ingeniører og øvrige rådgivere færdigprojekteret Fase 1 (HAL og MAGASIN) og Fase 2 (HUS) i projekt SAGNKONGERNES VERDEN, der bliver et nyt vikingemiljø i Sagnlandet af internationalt format. Forud ligger flere års arbejde siden 2013 med projektudvikling og dialoger med private fonde. I 2015 resulterede dette arbejde i to store donationer fra hhv. *A.P. Møller og Hustru Chastine Mc-Kinney Møllers Fond til almene Formaal* (65 mio. kr.) og *Augustinus Fonden* (10 mio. kr.).

I foråret 2017 blev realisering af projektelementet MAGASIN sat i værk i et godt samarbejde med entreprenørfirmaet JAKON A/S. Ultimo 2017 blev de nye magasinfaciliteter på i alt 216 etage m² afleveret.

De ny faciliteter er opført som et selvstændigt modul i forlængelse af en eksisterende bygning, MULTIHUS, der i 2006 blev doneret af *Augustinus Fonden*. Det eksisterende MULTIHUS rummer bade- og køkkenfaciliteter for skoler og fortidsfamilier samt interne stabsfaciliteter som storkøkken, køle-, fryse- og svalerum samt vaskeri og dragtmagasin. Den ny magasin del er opført i samme arkitektur og materialer og føjer sig smukt til den eksisterende. Med det ny magasin har Sagnlandet fået et kombineret lager og snedkerværksted på 145 m² i stueplan og et fleksibelt arbejdsrum for bl.a. dragtsyning og lettere husflidsarbejder mm. på 1. sal på i alt 71 m².

Det ny magasin understøtter formidlings- og undervisningsaktiviteterne i det kommende vikingemiljø. Det afløser en ældre, utidssvarende lagerbygning, der sammen med Sagnlandets små lejrskolehytter blev nedrevet i 2017 for at give plads til det ny vikingeområde SAGNKONGERNES VERDEN, der beskrives nærmere nedenfor.

Som led i forberedelserne til bygningen af det ny vikingeområde er det berørte område screenet for evt. arkæologiske spor. Det skete i god dialog med arkæologer fra Roskilde Museum, der i sommeren 2017 foretog en arkæologisk forundersøgelse af et ca. 4000 m² stort område. Undersøgelsen viste ikke spor af fortidsminder, hvorfor arealet på Roskilde Museums anbefaling blev frigivet til byggeri af Kulturstyrelsen.

I september 2017 modtog Sagnlandet Lejre byggetilladelse til HAL og HUS fra Lejre Kommune Center for Teknik & Miljø. Forud var modtaget diverse dispensationer og godkendelser fra bl.a. Fredningsnævnet og Vestsjællands Beredskab.

Gennem hele planlægnings- og projekteringsprocessen har Sagnlandet Lejre og rådgivergruppen haft mange møder og dialoger om det usædvanlige byggeprojekt med kommunens planlæggere og bygningssagkyndige samt brandsagkyndige fra Vestsjællands Beredskab.

Det har været et særdeles godt samarbejde, hvor såvel kommune og beredskab er gået meget konstruktivt ind i projektet og har bistået med gode råd og sparring. Resultatet er blevet et meget fint og helstøbt projekt, der både favner historisk-arkæologiske hensyn med de nødvendige hensyn til sikkerhed, miljøhensyn, energiforhold mv. Projekt for HAL og HUS kunne derfor sendes i udbud i december 2017.

Tilsvarende gælder det fine samarbejde med projektets to store donatorer *A. P. Møller Fonden* og *Augustinus Fonden*. Her har fondenes repræsentanter indlevet sig i projektets egenart og bistået med gode råd og sparring i udvikling af projektet frem til det endelige udbudsprojekt.

Projektelementerne HAL og HUS forventes realiseret i 2019.

LEDELSESBERETNING

SAGNKONGERNES VERDEN - kildegrundlag og formål

SAGNKONGERNES VERDEN tager udgangspunkt i arkæologiske fund gjort af Roskilde Museum i Gl. Lejre i 2009. Her udgravede museet sporene af Danmarks største hus fra oldtiden: En kæmpehal af egetømmer på 60 meters længde dateret til 700-tallet. For at perspektivere størrelsen er Rundetårn til sammenligning 36 meter højt! Fundet tolkes af arkæologer som et eksempel på de kongelige halbygninger, der omtales i skriftlige kilder fra vikingetid/tidlig middelalder. I forbindelse med udgravningen af halbygningen, kunne arkæologerne fra Roskilde Museum konstatere, at der i umiddelbar tilknytning til hallen, lå en mindre bygning på ca. 20 meters længde. Den er tolket som et overnatningshus for hallens royale beboere.

I Sagnlandets projekt benævnes disse to bygninger henholdsvis HAL og HUS.

I HALLEN skal gæsterne opleve livet i og omkring et royalt højsæde. HALLEN indrettes med møbler, husgeråd, redskaber, våben, dragter og billedskærerarbejder fra forskellige arkæologiske fund. Bl.a. med inspiration fra den berømte, rigt udstyrede gravhøj ved Oseberg i Norge. I højen lå et velbevaret langskib af træ udrustet med alt, en royal person havde brug for i efterlivet. HALLEN bliver ramme for et levende, autentisk miljø, der afspejler det spektakulære liv og prægtige håndværk, der engang kan have udfoldet sig i Lejre. Derudover bliver selve HALLEN et symbol på datidens ypperste håndværk og forståelse for materialer, geometri og konstruktion.

HUSET skal i Sagnlandet fungere som en stemningsfuld ramme for overnattende skoler på længerevarende undervisningsforløb og lejrskoleophold i Sagnkongernes Verden. Her skal de sove på skind og i alkover og få en sanselig oplevelse, der i den grad vil stimulere deres ind- og medlevelse i historien som en del af hirden & husholdets verden.

Projektet kombinerer vikingernes elegante arkitektur med det 21 århundredes teknologi og viden om indeklima, arbejdsmiljø og lysætning. Derfor er HALLEN og HUSSETS overlegne halkanstrukturer placeret på moderne fundamenter med strøm, varme, vand og fiberkabler, der muliggør aktiviteter og brug på alle årstider.

SAGNKONGERNES VERDEN er derfor ikke alene et nyskabende kulturhistorisk projekt, der forbinder historiens dybe rødder på tværs af arkæologi, mytologi, arkitektur og landskab i en integreret oplevelse. Det er også et teknologisk innovationsprojekt, hvor Sagnlandet har sat sig som mål at bryde nye veje og vise, hvordan man på æstetisk vis kan bygge bro mellem forhistorisk arkitektur og moderne teknologi for at skabe fleksible rammer for historisk levendegørelse, undervisning og kulturhistoriske arrangementer. Alene HALLENS centrale rum kan rumme op til 300 gæster. Det giver spændende muligheder for at lade skuespillere, storytellere, håndværkere, musikere m.fl. få en unik arena at udfolde sig i til særlige kulturhistoriske arrangementer med teater, musik, fortælling mm. HALLEN og HUSETS gennemtænkte indretning og integration af moderne teknologi skal samtidig forandre Sagnlandet Lejre fra sæson- til helårsattraktion med øget jobskabelse til følge.

Med Sagnkongernes Verden ønsker Sagnlandet at give både børn, unge og voksne ”syn for sagn” og oplevelser for både hånd, hoved og hjerte. Et besøg i Sagnkongemiljøet vil både give indblik i nordisk mytologi, Danmarks sagnhistorie, datidens hierarkiske samfundsstruktur, brug af naturens ressourcer og godt håndværk. Det hele formidlet i rammen af en særegen nordisk husform, der opstår i løbet af jernalderen i form af huse med buede langvægge og dobbeltkrumme tagkonstruktioner. Det er en arkitektur, der rummer særlige, raffinerede proportionsforhold, som afslører stor geometrisk viden og indsigt. Sagnlandets arbejde med analyser af forhistorisk arkitektur i kombination med selve projekteringen af kongehallen har således allerede givet ny og spændende forskningsmæssig viden.

Som del af et dannelsesperspektiv vil vi med projektet skærpe børn og unges historiske forståelse af andre tiders livsvilkår og trosforestillinger kombineret med en respekt for vores forfædres kreativitet og innovationsevne. Det skal sikre, at alle gæster efter et besøg i Sagnkongernes Verden oplever sig selv som del af et større historisk hele og med en bevidsthed om, at hver generation står på skuldrene af de foregående på godt og ondt.

Ud fra et samfundsperspektiv indgår projektet i synergi med vigtige samfundsmæssige indsatsområder. Det store projekt forholder sig til kommunale, regionale og nationale strategier om åben skole og praksisnær undervisning, styrkelse af lokal identitet og sammenhængskraft og udvikling af bæredygtig

LEDELSESBERETNING

kulturturisme for øget vækst og beskæftigelse. Projektet kommer derfor mange forskellige interessenter til gavn.

Forskerseminar om Kongehallens udsmykning

I august 2017 afholdt Sagnlandet Lejre en intensiv todages forskerworkshop med det formål, at få diskuteret og indkredset mulige arkæologiske kilder, der kunne lægges til grund for projektering af billedskærerarbejder på udvalgte dele af kongehallens arkitektoniske elementer.

Sagnlandet havde på forhånd defineret de overordnede rammer for Kongehallens udsmykning, som forskerworkshoppen skulle bistå med at udfylde på baggrund af de særligt indbudte workshopdeltageres indsigt i såvel antropologisk, religionsvidenskabelig og arkæologisk forskning.

Sagnlandets grundlæggende præmis er, at kongehallen skal anskues som: *"Et arkitektonisk udtryk og en arena for højere magter"*, dvs. både de religiøse/guddommelige magter som de verdslige/politiske magter.

Udover at workshopdeltageres udsmykningsforslag skulle understøtte ovennævnte præmis, skulle de samtidig:

1. Være tidstypiske og afspejle stilmoder og -typer karakteristisk for det "8. århundrede" +/- den usikkerhed, der ligger i hallens arkæologiske datering på baggrund af en enkelt C14 datering.
2. Kunne dimensioneres og udføres i træ: Da træ kun sjældent er bevaret i arkæologiske fund, må inspiration også hentes fra metalgenstande i form af smykker, sværdskeider, hjelme og andet, men samtidigt skal de konkrete foreslåede fund kunne transformeres til træarbejde i passende skala til HALLENS dimensioner.
3. Passe til arkitektonisk kontekst: På et overordnet niveau skal udsmykning afspejle, at den indgår i et monumentalt, aristokratisk hal miljø, der både har favnet og iscenesat politiske såvel som religiøse/kosmologiske strategier og symboler. På et specifikt niveau skal udsmykning afspejle hvilket arkitektonisk element den placeres på. F.eks. om den udsmykker dørpartier og herunder hvilket dørparti i en række af døre i et hierarki, der har struktureret bevægelse/oplevelse af arkitekturen osv. Herudover skal udsmykningen forholde sig til et kosmologisk niveau, herunder f.eks. verdenshjørner, oppe/nede, ude/inde og lignende indbyrdes relationer, der afspejler særlig status, værdi mv.
4. Være formidlingsegnete: Sidst, men ikke mindst, skal den valgte ornamentik/udsmykning være formidlingseget. Det sikrer, at Sagnlandet som et videnspædagogisk aktivitetscenter kan præstere "... en alternativ og supplerende formidling af vanskeligt tilgængelige fænomener og begreber ...". Konkret skal Sagnlandets Skoletjeneste og Formidlingsafdeling i videst muligt omfang kunne bruge ornamentik og udsmykning som stærke visuelle og taktile elementer i det pædagogiske arbejde og dialog med gæsterne i formidling af en mentalitetshistorie.

Ovenstående præmisser bidrager til at sikre, at Kongehallen gennem sin endelige udsmykning bliver et vigtigt pædagogisk redskab i et dannelsesprojekt, hvor fortidsfortolkning bidrager til samtidsforståelse med perspektiv for børn og unges fremtidsforventning. Kongehalsmiljøet anskuet som *"Et arkitektonisk udtryk og en arena for højere magter"*, kommer således til at understøtte fortælling om, og refleksion over, den måde mennesker til alle steder og tider har klassificeret og forholdt sig undersøgende/fortolkende til det umiddelbart sansbare univers. Herunder naturkræfter og naturfænomener, der omgiver mennesker nu som dengang, men som opfattes forskelligt afhængigt af menneskers forskellige kulturelle briller. Det kan f.eks. være samspillet mellem "menneske/dyr relationer", opfattelsen af "liv/død", magi og værnemidler i form af tegn til "beskyttelse, frugtbarhed, magi" og andet. Hertil kommer andre symboler og udtryk, der afspejler kulturelle samfundsnormer som statushierarkier, sociale tilhørsforhold, slægtsforhold, forhold mellem køn osv.

Workshopgruppen gik særdeles engageret til opgaven. I løbet af to meget intensive døgn, hvor der blev arbejdet fra morgen til aften, fik gruppen i fællesskab indkredset mulige fund, stile og symboler og deres indbyrdes placering i kongehalsmiljøet. Herved fik Sagnlandet et meget inspirerende fundament og pejlemærke for Kongehallens udsmykning, der til fulde indfrie de fire krav ovenfor. Efterfølgende har Sagnlandet arbejdet intensivt videre med disse input frem til det endelige projekt gik i udbud.

LEDELSESBERETNING

Der skal derfor her lyde en stor og varm tak til forskerne i workshopgruppen, der bestod af: NFRU-medlem Lotte Hedeager, arkæolog og professor Oslo Universitet og inspirator til gennemførelse af workshoppen. Elna Siv Kristoffersen, Professor Stavanger Universitet. Terje Gansum, arkæolog og Sektionschef Kulturarv, Vestfold Kommune samt Ragnar Orten Lie, arkæolog og religionshistoriker samme sted. Ligeledes tak for indlæg og ideer fra Sagnlandets egne deltagere, Jutta Eberhards, pædagog og skoletjensteansvarlig, Ane Jepsen, arkæolog og Formidlingsansvarlig, der sammen med Lars Holten, arkæolog og direktør, repræsenterede Sagnlandet i arbejdsgruppen. Også tak til deltagerne fra projektets tekniske rådgivere, der deltog og som efterfølgende har arbejdet videre med oplæggene i forhold til praktisk implementering: Kasper Lyneborg, arkitekt og 3D-designer, bygherrerådgiver Hans Henrik Højlund samt arkitekt Jonas Brandt, totalrådgiver.

Manuskript til publikation om vikingetidens farver afsluttet. I samarbejde med Københavns Universitet, SAXO-instituttet gennemførte Sagnlandet Lejre i september 2016 et stort heldags forskerseminar "Farverige Vikinger" med 70 deltagere og 12 oplægsholdere. I det tværvidevidenskabelige seminar deltog arkæologer, kunsthistorikere, konservatorer m.fl. og delte deres viden om oldtidens farvebrug i almindelighed og vikingetidens i særdeleshed.

Takket være et stort koordinerings- og redigeringsarbejde i 2017 af NFRU-medlem, Henriette Lyngstrøm, lektor, ph.d og mag.art, SAXO-instituttet, Københavns Universitet, foreligger der nu et samlet bogmanuskript, der publiceres i 2018. Bogen rummer ni fagfællebedømte artikler, der ud fra forskellige faglige indfaldsvinkler bl.a. forholder sig til farver ud fra teoretiske overvejelser, eksperimentalarkæologiske forsøg, farvehistorie samt kemiske analyser og identifikation af vikingetidens farvepalet af bevarede pigmentrester fra forskellige fund. Der skal her lyde en stor tak til bogens redaktør Henriette Lyngstrøm, der også selv bidrager med artikel samt til bogens øvrige bidragsydere Nis Tobias Jespersen, Amalie Skovmøller, Tim Flohr Sørensen, Karin Vestergaard Kristiansen, Mads Chr. Christensen, Maj Ringgaard, Jørgen Poulsen og Josefine Franck Bican. Ligeledes tak til de mange fagfællebedømmere, der gennem kommentarer og gode råd har kvalificeret bogen yderligere.

SAGNKONGERNES VERDEN - organisation og samarbejdspartnere

Styregruppe: Lars Reuter, Projektrådgiver, A.P. Møller og Hustru Chastine Mc-Kinney Møllers Fond til almene Formaal, Frank Rechendorff Møller, Fondsdirektør, Augustinus Fonden, Lars Holten, direktør, Sagnlandet Lejre, Hans Henrik Højlund, Elgaard Architecture A/S. Totalrådgiver; Maa., byggeøkonom og partner, Thorben Schmidt, Wohlert Arkitekter. Styregruppen mødes hver anden måned.

Bygherre: Sagnlandet Lejre ved Kristian Kristiansen, bestyrelsesformand, professor, dr.phil. Göteborg Universitet. Peter Skak Iversen, forretningsudvalgsmedlem, tidligere direktør DONG, Lars Holten, direktør Sagnlandet Lejre.

Rådgivergruppe: Bygherrerådgiver: Maa., byggeøkonom og partner, Hans Henrik Højlund, Elgaard Architecture A/S. Totalrådgiver; Maa., byggeøkonom og partner, Thorben Schmidt, Wohlert Arkitekter. Tekniske underrådgivere: Ingeniør, master nordisk bygningskulturarv, partner, Jeppe Sten Andersen, Eduard Troelsgaard samt Ingeniør, partner, Kasper Jørgensen, Gert Carstensen A/S. Særlige Bygherreleverandører: Ejer, Palle Nielsen, Bondeskovgaard Savværk (Bilehugget egetømmer) og Maa. Kasper Lyneborg, Tegnestuen Kronværk (udstilling/digital formidling). Rådgivning brand- og sikkerhed: Mikael Nørgaard Gam, Brandteknisk rådgiver, Master i Brandsikkerhed, Dansk Brandinstitut (DBI). Denne gruppe varetager projektering i overensstemmelse med myndighedskrav mv.

Nationalt Fagligt Rådgivende Udvalg (NFRU): Anna Beck, museumsinspektør, Museum Sydøstdanmark. Bente Draiby, arkitekt, mag. art. Henriette Lyngstrøm, lektor Københavns Universitet. Josefine Franck Bican, Forskningsassistent Nationalmuseet. Jørgen Poulsen, fhv. leder Vikingelandsbyen Albertslund. Lars Jørgensen, Forskningsprofessor, Nationalmuseet (? september 2016). Lotte Hedeager, Professor, Oslo Universitet. Svend Jakobsen, Ingeniør, partner Eduard Troelsgaard Ingeniører. Torben Dehn, specialkonsulent Kulturstyrelsen.

Øvrig rådgivning: Sagnlandets revisionsfirma BDO ved Peter Rasborg, Senior Partner, statsautoriseret revisor og Sten Kristensen, Partner, Momschef. Ole Bernt Hasling, Advokat (H), Partner, Mazanti-Andersen Korsø Jensen, AdvokatPartnerselskab.

LEDELSESBERETNING

Lejre Kommune: Center for Teknik & Miljø Ann-Britt Zwergius, byggesagsbehandler (koordinerer i forhold til selve byggeriet) samt Mette Straarup, planmedarbejder (afklarer planmæssige spørgsmål). De faste kontaktpersoner indkalder øvrige ressourcepersoner i kommunen efter behov for at sikre smidig sagsbehandling.

Sidst, men ikke mindst, har hele kommunalbestyrelsen i Lejre Kommune samt mange andre fra kommunes embedsværk vist Sagnlandet Lejres projekt stor interesse og bakket godt op, hvilket er meget værdsat af såvel bygherre som bevilgende fonde. Tak.

1800-TALS SPISEHUS & AKTIVITETSPLADS - en tiltrængt opgradering af Sagnlandets gæstefaciliteter
Ultimo 2017 modtog Sagnlandet Lejre en flot donation på 13 mio. kr. fra Annie & Otto Johs. Detlefs' Fonde. Donationen skal anvendes til en særdeles tiltrængt renovering og ombygning af Sagnlandets utidssvarende madpakkehus, den historiske bygning Videsøhus. Hertil kommer en fornyelse af det tilknyttede Båldalsområdes faciliteter ledsaget af naturgenopretning og landskabspleje af samme område.

For at understrege sammenhængen "jord til bord" skal børnegrupper og familier også kunne købe råvarer, som børn og voksne sammen kan hygge sig med at færdigtilberede på åbne ildsteder og små grills under åben himmel i Båldalen. Det kan f.eks. være dej til bagning af pandekager og sprøde "gode råd" "gode råd jern". Andre børnevenlige muligheder er gode pølser og snobrød. For de voksne kan der f.eks. tilbydes lækre små lammespid ledsaget af krydderurter og fladbrød, der skal grilles og bages over bål. Det er råvarer, brød og tilberedningsformer, vi kender helt tilbage fra jernalder og vikingetid samt sagafortællinger.

Selve Båldalssøen skal oprensnes og de stærkt tilgroede brinker plejes gennem udtynding i rør, krat og træer, således at gæsterne får smukke udkig over søen og adgang til at komme tæt på vandet. Langs Båldalssøens sydside, fra hovedindgang og frem mod Videsøhus-området, anlægges en stor klappehold med historiske fåre- og gederacer. Dyrene sørger for at pleje græs og bevoksning, samtidig med at børn kan komme helt tæt på dyrene. Spredt i Båldalsområdet plantes forskellige frugttræer af gamle sorter, der i sæsonen skal give børn og voksne mulighed for at gå på gratis - og lovlig - "æblerov". For mange, ikke mindst børn fra institutioner og skoler fra København, vil det blive første gang, de oplever selv at kunne plukke frugt direkte af træerne.

Sagnlandets generelle tilgængelighed og basale publikumsservice til gavn for alle besøgende løftes af projektet. I tilknytning til Videsøhus opføres der en selvstændig, stråtækt toilet- og depotbygning med handicap- og puslefaciliteter. Her indrettes også opbevaringsrum for 1800-tals legeredskaber som f.eks. stylder, som gæsterne frit kan låne og lege med i det tilhørende aktivitetsområde. Sidstnævnte kommer til at rumme en 1800-tals keglebane, hvor bl.a. de voksne i familien kan dyste på træfsikkerhed.

Tilgængelighed og socialt samvær fremmes i forhold til øget adgang til sejlads på Båldalssøen. I projektet indgår smukke historiske og håndbyggede jollepramme af træ, der er gode at sidde i og lette at ro og manøvrere. Sammen med en landgangsbro for nem på/afstigning sikrer det, at også bedsteforældre og børnebørn samt knapt så mobile gæster kan få en smuk oplevelse sammen på vandet. Robådene skal vinteropbevares i et tilhørende, nybygget bådehus i tømmer med overdækket udeareal. I sommerhalvåret skal det tjene som aktivitetsbase for områdets instruktører, der bistår gæsterne med udlevering af redningsveste, passer bål og grills mv. Bådehusets overdækkede udeareal tilgodeser samtidig et andet uopfyldt gæstebehov: Muligheden for at en hel skoleklasse i tilfælde af dårligt vejr, kan komme i ly under tag og modtage instruktion og fortælling fra Båldalens personale dér.

Jolleprammene kommer til at sejle på en hidtil ubrugt del af Båldalssøen, mens det nuværende område reserveret for sejlads i forhistoriske stammebåde opretholdes. Herved kommer denne del af søbredden og søen til at blive knyttet til det kommende nye vikingemiljø SAGNKONGERNES VERDEN, der - modsat det gamle vikingeområde - nu får adgang til søen.

LEDELSESBERETNING

Donationen fra *Annie & Otto Johs. Detlefs' Fonde* understøtter og forstærker den meget positive udvikling af Sagnlandet Lejre, der blev skudt i gang i 2015 med projekteringen af det kommende nye vikingemiljø doneret af *A.P. Møller og Hustru Chastine Mc-Kinney Møllers Fond* til almene Formaal og *Augustinus Fonden*. Fra studier af gæstefærd på andre udendørs attraktioner (dyreparker) er det dokumenteret, at gæsterne bruger 1/3 tid på legeområder, 1/3 tid på spisning og 1/3 tid på kerneoplevelsen. Dvs. 2/3 af gæsternes tidsforbrug går på sociale aktiviteter (leg/spisning), mens tiden som gæsten anvender på attraktionens formål og raison d'être kun udgør 1/3 af tidsforbruget! En dårlig mad-/toiletoplevelse/oplevelse af manglende vedligehold og rum for socialt samvær kan således komme til at overskygge den faglige kerneoplevelse, som attraktionen søger at give.

Da det ny vikingemiljø, som nævnt i forrige afsnit, bliver ikon for Nationalpark Skjoldungernes Land i kraft af sin genskabelse af "kongehallen" fra Gl. Lejre og dermed omdrejningspunkt i Sagnlandets formidling af områdets internationalt kendte sagnhistorie, forventer vi et væsentligt øget besøgstal. Dermed vil der komme markant øget efterspørgsel - og forventning om - rekreative faciliteter af høj kvalitet. Det er derfor særdeles glædeligt, at donationen fra Annie & Otto Johs. Detlefs' Fonde nu gør det muligt for Sagnlandet Lejre, at imødekomme disse nationale såvel som internationale gæsters forventninger til en helstøbt kulturhistorisk oplevelse i Sagnlandet på smukkeste vis.

Projekt "*1800-tals Spisehus & aktivitetsområde*" forventes færdigt i 2019 med Wohlert Arkitekter som totalrådgiver.

NETVÆRK OG SAMARBEJDER FOR FREMME AF KULTURTURISME

Sagnlandet Lejre deltager løbende i forskellige strategiske netværk for udvikling af øget kulturturisme i Danmark. Her skal blot præsenteres et par eksempler.

I 2017 deltog Sagnlandet Lejre i den stiftende generalforsamling af foreningen "Vikingebuen" på Danmarks Borgcenter. Forud for etableringen af en egentlig juridisk forening er gået flere års samarbejde i et netværk af samme navn.

Foreningens vedtægtsbestemte formål er jf. § 2 Formål: "*Foreningen har fokus på markedsføring og har til formål at fremme vikingeturisterhvervet i Danmark til gavn og glæde, for såvel gæster, som foreningens medlemmer/attraktioner og i øvrigt udvikle initiativer til det fælles vikingeturisterhvervs bedste*".

Som medlemmer kan følgende optages jf. § 3 Medlemmer: "*Som medlemmer af foreningen kan optages attraktioner der bedriver forskningsbaseret formidlingsvirksomhed indenfor området der omhandler vikinger*".

Medlemmerne omfatter, udover Sagnlandet Lejre der deltager i bestyrelsen, bl.a. Nationalmuseet, Vikingeborgen Trelleborg/Projekt Ny Trelleborg, Museum Sydøstdanmark, Lindholm Høje, Vesthimmerlands Museum, Vikingeskibsmuseet, Bork Vikingehavn, Ribe Vikingecenter, Museet Ribes Vikinger, Vikingemuseet Ladby og Kongernes Jelling, Roskilde-Lejre Museum og Kroppedal Museum.

Den ny nationale forening sikrer, at det oprindelige netværk, der tidligere har generet støtte på over 1 mio. kr. fra bl.a. Kulturministeriets Culture+ midler og fra Kulturstyrelsen, fremadrettet får gavn af hinanden i den styrke og forpligtigelse, der ligger i at deltage i en forpligtigende kontingentbaseret forening. For Sagnlandet Lejre bliver medlemskab af foreningen af særlig stor betydning i årene 2018 og 2019, mens projektet SAGNKONGERNES VERDEN opføres.

Foreningen har udviklet egen designguide og logo "*Made by Vikings*" til brug ved markedsføring af foreningens fælles produkter.

LEDELSESBERETNING

Som resultat af det hidtidige netværksamarbejde kunne den ny forening ultimo 2017 fejre udgivelsen af en ny turistguide fra Politikens forlag, "Turen går til Vikingetiden". En bog som de deltagende attraktioner har udviklet i fællesskab i dialog med Politikens Forlag. Guidebogen, samt de vikingefortællinger partnere sammen har udviklet, er ét af de tiltage der skal bidrage til at skabe opmærksomhed om Danmarks spændende kulturarv til gavn for øget kulturturisme.

I 2017 blev Sagnlandet Lejre godkendt som "Formidlingspartner" i Nationalpark Skjoldungernes Lands partnerskabsprogram. Det giver bl.a. Sagnlandet tilladelse til at bruge parkens logo mv. i sin markedsføring. Nationalparkens formål med partnerskabsprogrammerne er, at udvikle samarbejdet med lokale institutioner, virksomheder og organisationer og enkeltpersoner, der bor eller arbejder i nationalparken, gennem en fælles identitet og tilhørsforhold til nationalparken. Gennem partnerskabsprogrammet vil Nationalparken dele og udbrede "Nationalpark-prædikamentets" branding effekt med lokale aktører, som leverer ydelser eller produkter af en høj kvalitet i tilknytning til nationalparken.

Til gengæld forpligter Sagnlandet Lejre sig til at understøtte Nationalparkens formål og tage hensyn til parkens lodsejere, landsbymiljøer, natur, kulturhistorie og Nationalparkens værdisæt. Ligeledes skal Sagnlandet deltage aktivt i parkens aktiviteter og tilbud, herunder formidle viden om Nationalpark Skjoldungernes Land og distribuere dens materialer til gæster mv.

I maj 2017 deltog Sagnlandet i Nationalpark Skjoldungernes Lands fejring af vedtagelsen af parkens nationalpark plan. Det skete over en weekend med afsæt i parkens "grønne del" ved Lejre Museum og parkens "blå del" ved Vikingeskibsmuseet i Roskilde. Sagnlandet deltog med fortællinger og smagsprøver på vikingemad over bål ved Lejre Museum og ved gratis rundvisninger i Sagnlandet Lejre. Nationalparken på 170 km² skal beskytte natur og kulturhistorie, fremme friluftsliv, formidling, undervisning og forskning - og udvikle lokale fællesskaber, erhverv og turisme. Sagnlandet Lejre har sæde i Nationalpark Rådet.

NETVÆRK OG SAMARBEJDER FOR FREMME AF DANNELSE OG LÆRING

Sagnlandet Lejre deltager løbende i forskellige netværk med fokus på dannelse og læring. Her skal følgende samarbejder i 2017 fremhæves.

Sagnlandet Lejre lægger i sit videnspædagogiske formidlings- og undervisningsarbejde stor vægt på mundtlig formidling og dialog. Det var derfor glædeligt, at Sagnlandet i 2017 kunne indlede et spændende samarbejde med skuespiller og fortæller Jesper la Cour fra det Fortællende Teater (www.detfortællendeteater.dk). Det Fortællende Teater har bl.a. støttet af Kulturministeriet turneret i udlandet med deres genfortælling og fortolkning af Lejre-områdets signatursagn fra oldtiden, "Bjovulf". Sagnet fortæller bl.a. om Skjoldungernes Kong Hroar og hans berømte mjødhal, Hjortehal. En fortælling de har optrådt med i Sagnlandet Lejre ved flere lejligheder gennem årene.

Det Fortællende Teater havde i 2017 modtaget støtte fra Statens Kunstfonds Projektstøtteudvalg til et treårigt udviklingsprojekt med fokus på børns udvikling og dannelse ved at sætte dem i stand til at skabe egne fortællinger. Konkret skal projektet udfoldes i et samarbejde med skoler, en kommune og en kulturinstitution. Da Det Fortællende Teater ved flere lejligheder har samarbejdet godt med Sagnlandet Lejre og Lejre Kommune om afviklingen af store fortællefestivaler i Sagnlandet op gennem 00'erne, så Teatret et stort potentiale i at gennemføre sit projekt i samarbejde med Sagnlandet og Lejre Kommune.

Formålet med projektet er, at udvikle Lejre Kommune til Danmarks fortællekommune, hvor alle børn bærer en selvvalgt fortælling med sig ud i livet, når de forlader kommunens skoler. Jesper la Cour har arbejdet med en særlig metode, Story Play processen, som et velegnet pædagogisk bud på en konkret vej til at fremme elevernes udvikling, så de bliver sig selv bevidst. Børn og unge får konkrete oplevelser med at udvikle selvvalgte fortællinger i områdets fortællende landskab, og kan derigennem indhente konkrete erfaringer i det at "gøre" fortællinger for andre. Det opfylder samtidig skolereformens krav om kommunikation og formidling. Story Play, og det at dele sine fortællinger med andre, skaber et meget stærkt fællesskab og forbinder mennesker i en tid, hvor traditioner er under hastig forandring og ikke længere forbinder folk som tidligere. (Story Play metoden kan ses på <http://storyplay.dk/hvorfor-2/>)

LEDELSESBERETNING

For at skabe opmærksomhed om projektet afviklede Sagnlandet Lejre og Det Fortællende Teater et daglangt seminar en fredag i maj 2017. Seminaret var målrettet skole- og institutionsledere, lærere, pædagoger, bibliotekarer, formidlere, medarbejdere under Skole & Fritid, kulturaktører og Nationalpark Skjoldungernes Land. Seminaret forløb som en kombination af oplæg, fortælling, samtale og workshops. Det blev fulgt af en hel weekend i fortællingens tegn til glæde for Sagnlandets øvrige gæster.

Seminaret blev en stor succes og initiativet og samarbejdet med Det Fortællende Teater og Sagnlandet fortsætter i 2018 i håb om at fremme brugen af den mundtlige fortælling i skolerne.

I Sagnlandet Lejre er offerritualer en del af den daglige formidling, hvor historiske og arkæologiske kilder ligger til grund for vores formidling af tro, kult og ritualer. Med afsæt i dette erfaringsgrundlag har Sagnlandets Skoletjeneste i 2017 indgået i et udviklingssamarbejde med Folkekirkens Skoletjeneste. Formålet har været i fællesskab at udvikle et særligt undervisningsmateriale omkring temaet "ofringer" med udgangspunkt i Sagnlandets jernalder og vikingetidsmiljø.

Målgruppe for det udviklede forløb er elever på mellemtrin til brug ved undervisning i faget kristendomskundskab. De læringsmål, som forløbet sigter på at understøtte, er at bibringe eleverne en nærmere forståelse af "offeret" som en almenmenneskelig handling. Herunder at eleverne selv skal reflektere dybere over, hvad mennesket er for et væsen, hvad livet kan byde på, og hvordan man kan forholde sig hertil, og har forholdt sig hertil, i forhold til livsetiske spørgsmål. Forløbet giver samtidig eleverne en tværkulturel indsigt i andre kulturer og livsopfattelsers udformning og brug af offerritualer i forhold til kristendommens forståelse og brug af offerritualer.

Forløbet understøtter elevernes alsidige udvikling, da undervisningen om det almenmenneskelige tema foregår i fællesskab med andre elever. Hertil kommer, at elevernes arbejde med tekster og kilder kombineres med praktiske og kropslig aktiviteter i Sagnlandet. I Sagnlandet Lejres uformelle læringsmiljø får eleverne en enestående mulighed for at opsøge, opleve og skabe æstetiske ind- og udtryk, som ikke kan lade sig gøre hjemme i klasselokalet på tilsvarende vis.

Det udviklede undervisningsforløb skal søsættes ved et lærerseminar i august 2018 ledsaget af faglige oplæg og efterfølgende rundvisning. Herefter udbydes det tre timer lange undervisningsforløb til i alt 68 klasser fra tre forskellige sogne i september 2018.

Sagnlandet Lejre er et af Danmarks i alt 16 videnspædagogiske aktivitetscentre (VPAC'er), der ligger spredt ud over landet. Disse centre modtager driftstilskudtilskud fra Undervisningsministeriets VPAC-pulje på baggrund af årlige ansøgninger og vurderinger. VPAC'erne repræsenterer uformelle læringsmiljøer, der dækker og formidler vigtig viden inden for mange forskellige fagområder til børn, unge og deres forældre i både skole og fritidssammenhæng. Fagområderne omfatter historie, kultur, natur, samfund, bæredygtig udvikling og teknologi. Centrene er derfor en vigtig kulturel og uddannelsesmæssig ressource for samfundet, der formidler forskningsbaseret viden gennem oplevelser og aktiviteter, der aktivt inddrager publikum, sætter tanker i gang, pirrer sanser og nysgerrighed og følelser.

VPAC-netværket mødes flere gange årligt og drøfter særlige problemstillinger og udveksler viden om "best-practice" på mange forskellige områder, der spænder lige fra didaktik til markedsføring.

I 2017 har netværket arbejdet strategisk med at skabe øget politisk kendskab til VPAC'ernes indsats i forhold til folkeskolens og de erhvervsrettede ungdomsuddannelsers udfordringer. Herunder centrenes potentiale for at spille en endnu større rolle. Ved et foretræde for Folketingets Uddannelsesudvalg samt individuelle møder med forskellige folketingspolitikere fik VPAC'erne lejlighed til at fortælle at:

VPAC-centrene i forhold til **folkeskolen** tilbyder mange forløb og samarbejdsmuligheder, der styrker fagligheden, tilbyder unikke undervisningsfaciliteter og løfter klassefællesskabet:

- VPAC-centrene har en meget veludviklet skoletjeneste med et samlet besøg af over 200.000 skolebørn hvert år.
- Skolelærerne oplever, at VPAC-centrene "kan tilbyde noget, som skolerne ikke kan selv". Det svarer 89% af skolelærerne efter afholdt undervisningsforløb på **Sagnlandet Lejre**. En skolelærer for en 4. klasse skriver bl.a. i evalueringen om

LEDELSESBERETNING

læringsmulighederne: ”Fantastisk! Jeg henlagde gerne al min historieundervisning til stedet her”.

- VPAC-centrene tilbyder en lang række af undervisningsforløb, der lever op til fællesmålene i folkeskolereformen. Ofte er der tale om et før - under - og efter. På **Universe** sættes der f.eks. fokus på den naturvidenskabelige arbejdsmetode som et led i at styrke elevernes forståelse af sammenhængen mellem teori og praksis. Flere af VPAC-centrene har desuden udviklet særlige forløb for gymnasierne, bl.a. **Vadehavscentret**, der har forløb inden for økologi, fysiologi, bioetik og naturgeografi.
- VPAC-centrene stiller undervisningsfaciliteter til rådighed, som skolerne ikke selv har. Flere skoler bruger f.eks. **NaturBornholms** naturværksted til undervisning i mikroskopering og dissektion af planter og mindre dyr, hvilket kan være vanskeligt at arbejde med på skolen. **Tycho Brahe Planetarium** har netop åbnet et nyt undervisningslokale, SpaceLab, der skal danne ramme om tværfaglige naturvidenskabelige hands-on forsøg inden for fagene biologi, fysik/kemi og geografi.
- VPAC-centrene er med til at skabe forudsætningerne for, at skolelærerne kan bruge os bedst mulig i undervisningen. På **Aqua** kan studerende på lærerseminarierne f.eks. komme i praktiske forløb i 3 måneder, hvor de ender som naturformidler over for en skoleklasse. Det giver dem praktisk erfaring med og inspiration til, hvad man kan bruge den åbne skole til.
- **Økolariet** udarbejder bl.a. fællesfaglige fokusforløb i samarbejde med Vejle Kommunes Sciencelærernetværk til kommunens lærere.
- VPAC-centrene vil vække nysgerrighed og interesse for naturvidenskab, teknologi, natur og historie. Flere af VPAC-centrene, bl.a. **Geo Center Møn**, uddanner desuden ”Exciters” i 7. klasse, der skal hjem og skabe begejstring for naturvidenskaben hos deres klassekammerater. På **Lille Vildmosecentret** uddanner de Junior Rangers, som arbejder videre med naturformidling for deres skolekammerater hjemme på deres egen skole.
- På VPAC-centrene oplever vi ofte, at de sociale dynamikker ændrer sig i skoleklasserne, når undervisningen tages ud af de vante rammer og bliver mere hands on-baseret med lærerige og udfordrende aktiviteter for alle sanser. Flere af VPAC-centrene laver desuden målrettede indsatser for elever med særlige forudsætninger - f.eks. har Experimentarium et samarbejde med Metropoli om ”Spiralprojektet”, der handler om at give skoletrætte elever lyst til læring.

VPAC-centrene ser i forhold til **ungdomsuddannelserne** muligheder for at kvalificere og forbedre de unges uddannelsesmuligheder.

- Flere af VPAC-centrene arbejder sammen med produktionsskoler. På **Ribe Vikingecenter** er det helt integreret, så de unge arbejder med håndværk, dyrehold, køkken/café, butik, service og formidling. Det sker på en rigtig virksomhed, som er en del af oplevelsesøkonomien, der er et af de hurtigst voksende erhverv i Danmark, hvor der skabes nye arbejdspladser i yderområderne. På **Bornholms Middelaldercenter** har man lavet forløb å 12 ugers varighed målrettet udskolings elever under temaet ”Fra gamle håndværk til nutidige Erhvervsuddannelser”.
- VPAC-centrene indgår ofte aftaler om erhvervspraktik på mange forskellige niveauer. **Fjord & Bælt** laver f.eks. forløb med både de fagligt stærke unge og unge med særlige behov. De har haft praktikanter fra udskolingen, produktionsskoler, dyrepasseruddannelsen, gymnasiet og universitetet, samt unge i afklaringsforløb/praktik. Erhvervspraktikken hjælper de fagligt stærke unge til at blive afklaret i forhold til videre uddannelse, mens de unge med særlige behov oplever at lave noget nyttigt og blive set på som en ressource i stedet for et problem. Specielt kan forløb/praktikker over længere tid give godt udbytte. Både for VPAC’erne og for de unge.
- VPAC-centrene har udstillinger og formidling, som ofte berører elementer af indholdet i ungdomsuddannelserne. I **Kulturcentret ASSISTENS** har man udviklet et undervisningsmodul til social- og sundhedsuddannelserne. Her får de studerende konkret viden om, hvordan døden er håndteret i Danmark igennem tre århundreder. Modulet lægger endvidere op til etiske diskussioner af, hvordan vi møder døden, de døende og deres pårørende i dagens samfund.
- Flere VPAC-centre arbejder sammen med kommunerne omkring aktivering af borgere. **Middelaldercentret Nykøbing Falster** har f.eks. et tæt samarbejde med kommunen,

LEDELSESBERETNING

hvor de igennem sagsbehandlere får anvist folk i arbejdsprøvning, aktivering, løntilskud og andre fra det tredje arbejdsmarked. Disse folk indgår på lige fod med resten af medarbejderne i forskellige teams. Det kan være i formidlingen, i rengøringen eller i forvaltningen. Middelaldercentret har gode erfaringer med at hjælpe disse mennesker videre i andre jobs eller give dem en oplevelse af at høre til et sted. Der er plads til forskellighed på centrene.

- VPAC centrene er moderne virksomheder, som både bag facaden og up front, har brug for at være opdateret på teknologien. **Erhvervsakademi Sjælland** og **Sagnlandet Lejre** har f.eks. indgået en partnerskabsaftale om virksomhedspraktikpladser til rådighed for studerende, der er relevant i forhold til indholdskrav i de enkelte uddannelser og med praksisnære opgaver, der er vigtige at få løst for **Sagnlandet Lejre** (IT- uddannelse med datamatik, webdesign, økonomiske uddannelser med markedsføring og evenmanagement, fødevareruddannelser med fødevareteknologi). Derudover gennemføres der praktikorienterede eksamensprojekter, der også omfatter lærer- og pædagogseminarer.

Det aktiv og potentiale som VPAC'erne repræsenterer i forhold til ovenstående samfundsmæssige udfordringer trives bedst i et tillidsfuldt og så ubureaukratisk samarbejde som muligt med Undervisningsministeriet.

Ultimo 2017 oplyste Undervisningsministeriet som følge af skærpede krav fra Rigsrevisionen, at ministeriet fra og med tilskudsåret 2018 havde ændret praksis mht. krav til VPAC'ernes anmodning om driftstilskud og regnskabsaflæggelse. Fra og med 2018 er VPAC'ernes tilskud fra Undervisningsministeriet omdefinert til aktivitetstilskud, ligesom de hidtidige og årligt indsendte driftsbudgetter fremadrettet alene må omfatte aktiviteter og ikke almindelig drift. Set fra VPAC'ernes side er dette selvsagt bekymrende, da det netop er en stabil og grundlæggende driftsøkonomi, der er forudsætning for at gennemføre aktiviteter og udviklingsprojekter. I forhold til mulighed for at rejse penge fra private fonde, er det ligeledes vigtigt, at det offentlige viser deres opbakning gennem støtte til drift, som fondene ikke vil støtte. Omvendt vil fondene gerne støtte udviklingsprojekter og aktiviteter, såfremt de er betrygget i, at den grundlæggende drift er sikret.

Sagnlandet Lejres direktør havde derfor som repræsentant for VPAC'erne et godt dialogmøde med Undervisningsministeriets embedsværk i efteråret 2017 for at drøfte denne problematik. Skønt der var forståelse for VPAC'ernes ønsker, vejede hensynet til indfrielse af Rigsrevisionens krav om at kunne følge hver enkelt tilskudskrone ud til enkelte, konkrete aktiviteter højest.

Sagnlandet Lejre og Skoletjenesten i København indgik i 2016 ny treårig partnerskabsaftale for perioden 2017-2019. Formålet med partnerskabet er at understøtte og kvalificere udvikling og drift af Sagnlandets undervisning, der sikrer høj pædagogisk kvalitet i den daglige undervisning og målrettet pædagogisk udvikling som pædagogiske laboratorier. Målgrupperne for undervisningsvirksomheden er børn/pædagoger fra dagtilbud, elever/lærere fra grundskolen, ungdomsuddannelser, VUC (AVU og HF), samt lærer- og pædagoguddannelsen.

Sagnlandet Lejre deltager aktivt i Foreningen Historiske Værksteder i Danmark. Foreningens formål er bl.a. at styrke en aktiverende formidling af historien, hvor de besøgende gennem direkte oplevelser og indlevelse får en mere sammenhængende og helhedspræget forståelse af, at nutid og fremtid opstår af fortiden, som vi søger at forstå gennem arbejdet med forskellige kildetyper. Foreningen afholder hvert år forskellige kompetenceudviklende træf for medlemmerne, hvor deltagerne bl.a. arbejder med historiske temaer, håndværk og aktiviteter, der kan belyse vores fælles kulturarv på en inddragende og pædagogisk måde for børn, unge og deres voksne.

I 2017 har Sagnlandets formidlere bl.a. deltaget i maxi-træffet "*Barnet i tiden*" i Ribe. Her blev børneliv i fortid og nutid blev behandlet gennem en række oplæg, workshops og rollespil fordelt over to dage. På træffet blev nutidens mange krav til børns læring, herunder politiske forventninger om øget inklusion og højere score i nationale og internationale test og målinger, drøftet i forhold til, hvad de historisk værksteders egen undervisning dels skal forholde sig til og dels kan kvalificere. Børns roller og opfattelse i forskellige historiske perioder fra vikingetid til 1950'erne blev ligeledes drøftet. Endelig gennemførte workshopdeltagerne selv en række rollespil, hvor de som skolebørn, skulle prøve forskellige historiske forløb på egen krop for efterfølgende refleksion over oplevelsen og udbyttet,

LEDELSESBERETNING

herunder med blik for hvordan den historiske værkstedsundervisning kan videreudvikles for bedst muligt at tilgodese skolernes behov.

NYE MEDLEMMER I SAGNLANDETS BESTYRELSE

I 2017 kunne Sagnlandet Lejres bestyrelse med stor glæde indvælge et nyt bestyrelsesmedlem på årsmødet i marts. Det skyldtes at professor, Ph.d. Rane Willerslev, Aarhus Universitet ønskede at fratræde. Den ledige plads blev overtaget af professor i arktisk miljøhistorie, dr.phil. Morten Meldgaard, Center for GeoGenetik, Statens Naturhistoriske Museum. Morten Meldgaard bringer stor erfaring ind i Sagnlandets bestyrelse, herunder som tidligere direktør for Statens Naturhistoriske Museer, direktør for Dansk Ekspeditionsfond under Galathea 3. ekspeditionen, direktør og opbygger af kulturhuset Nordatlantens Brygge, direktør for Dansk Polarcenter under Videnskabsministeriet samt som tidligere centerleder af Sagnlandet Lejre (dengang Lejre Forsøgscenter) i perioden 1991-1995. Herudover har Morten Meldgaard bl.a. været medlem af bestyrelsen for Middelaldercentret på Falster, der er et andet af Danmarks 16 videnspædagogiske aktivitetscentre (VPAC).

TAK TIL BIDRAGSYDERE M.FL.

Sagnlandet Lejres årsberetning 2017 skal afrundes med en varm tak til mine engagerede og kreative medarbejdere, frivillige fra Sagnlandets Venner, Sagnlandets ulønnede bestyrelse samt vores mange eksterne netværks- og projektpartnere for godt samarbejde og indsatser i årets løb.

Afslutningsvist en varm tak til fonde, puljer, offentlige institutioner, sponsorer og andre, der praktisk og/eller økonomisk har bakket op om Sagnlandets virke i 2017.

For støtte til Sagnlandets Lejres ordinære drift takkes:
Undervisningsministeriet og Lejre Kommune.

For praktisk bistand, projekt- og kompetenceudvikling, partnerskabsaftaler, økonomisk støtte/tilsagn om støtte til udviklingsprojekter og særlige aktiviteter takkes:

A. P. Møller og Hustru Chastine Mc-Kinney Møllers Fond til almene Formaal (Projekt Sagnkongernes Verden), Annie & Otto Johs. Detlefs' Fonde (1800-tals spisehus & aktivitetsplads), Augustinus Fonden (Projekt Sagnkongernes Verden) Erhvervsakademi Sjælland Campus Roskilde (eksamensprojekt fødevareteknologuddannelsen: "HACCP-program (Hazard Analysis Critical Control Points) til plukning og tørring af vilde urter i Sagnlandet Lejre" og praktikprojekt "Søsterkage - dessert med autenticitet og identitet" begge ved Sabrina Johnsen), Folkekirkens Skoletjeneste (projekt "Oftring"), Kulturministeriet (projekt: Da Danmark Bliver Til), Kulturregion Midt- og Vestsjælland (projekt Da Danmark Bliver Til), Lejre Kommune (projekt Sagnkongernes Verden, Skole- og Børneinstitutionsaftale 2017-2018, aftale om drift af Turistinformation), Region Sjælland (projekt: Da Danmark bliver Til), Roskilde Kommune (Skoleaftale 2017-2018) Sagnlandets Venner i Lejre (frivillig hjælp), Skoletjenesten (udstationering af en ½-tids SKT medarbejder samt projekt Da Danmark Bliver Til). University College Sjælland/Absalon (praktikforløb i faget "praktik niv. II")

For sponsorater samt støtte til Sagnlandets almennyttige formål takkes

Furi Appel og Gunnar Niskers Fond, Medlemmerne af Sagnlandet Lejres Erhvervsklub (BDO - Statsautoriseret revisionsaktieselskab, København; Beierholm Revision, Roskilde; Bondeskovgård Savværk; Clio Online; Dansk Drone Kompagni; Danske Bank, Roskilde Afd.; Elgaard Architecture; Hegnsmontagen; Hornsherred Erhvervsforum; KLJ-EL, aps; KonditorBager Lejre; Nielsen Freight ApS; Nordea -Erhverv + Privat Sjælland Midt; Nykredit Roskilde; TVC Advokatfirma, Roskilde; Vestergaard Company A/S; Åvang Aps. - Byg, Anlæg & Park) samt frivillige private bidragydere.

Lars Holten, direktør

RESULTATOPGØRELSE 1. JANUAR - 31. DECEMBER

	Note	2017 kr.	2016 kr.
NETTOOMSÆTNING		17.535.442	17.642.721
Vareforbrug		-2.027.403	-2.076.789
Andre driftsindtægter		11.766.907	5.376.332
Eksterne omkostninger		-3.005.258	-3.154.409
BRUTTORESULTAT		24.269.688	17.787.855
Personaleomkostninger	1	-11.535.660	-11.207.016
Af- og nedskrivninger		-1.116.471	-1.131.315
Andre driftsomkostninger		-11.536.183	-5.270.914
DRIFTSRESULTAT		81.374	178.610
Indtægter af kapitalandele		-31.656	0
Andre finansielle omkostninger		-44.992	-29.150
ÅRETS RESULTAT		4.726	149.460
FORSLAG TIL RESULTATDISPONERING			
Henlæggelse til særlige vedligeholdelsesopgaver		30.000	0
Overført resultat		-25.274	149.460
I ALT		4.726	149.460

BALANCE 31. DECEMBER

AKTIVER	Note	2017 kr.	2016 kr.
Grunde og bygninger.....		43.980.833	45.413.183
Andre anlæg, driftsmateriel og inventar.....		341.351	384.008
Dyrebestand.....		72.000	91.750
Materielle anlægsaktiver.....	2	44.394.184	45.888.941
Kapitalandele i tilknyttede virksomheder.....		468.344	500.000
Finansielle anlægsaktiver.....	3	468.344	500.000
ANLÆGSAKTIVER.....		44.862.528	46.388.941
Fryserum.....		26.800	0
Varer i butik/kiosk.....		216.197	192.714
Wrapballer og brænde.....		24.640	0
Personaletøj og dragtværksted.....		95.175	15.766
Varebeholdninger.....		362.812	208.480
Tilgodehavender fra salg.....		144.658	29.756
Tilgodehavende hos tilknyttede virksomheder.....		18.882.457	6.720.415
Andre tilgodehavender.....		288.987	436.497
Periodeafgrænsningsposter.....		248.714	244.760
Tilgodehavender.....		19.564.816	7.431.428
Likvider.....		3.420.800	3.656.762
OMSÆTNINGSAKTIVER.....		23.348.428	11.296.670
AKTIVER.....		68.210.956	57.685.611

BALANCE 31. DECEMBER

PASSIVER	Note	2017 kr.	2016 kr.
Grundkapital.....		300.000	300.000
Reserve til særlige vedligeholdelsesopgaver.....		680.000	650.000
Overført overskud.....		412.762	438.035
EGENKAPITAL.....	4	1.392.762	1.388.035
Periodisering Velkomstcenter 2009.....		44.296.318	45.311.484
Andre hensættelser.....		1.608.220	1.606.167
Periodisering Sagnkongernes Verden.....		18.250.000	6.250.000
HENSATTE FORPLIGTELSER.....		64.154.538	53.167.651
Gæld til pengeinstitutter.....		12.711	2.018
Leverandører af varer og tjenesteydelser.....		1.511.717	2.027.482
Anden gæld.....		1.007.620	985.151
Periodeafgrænsningsposter.....		131.608	115.274
Kortfristede gældsforpligtelser.....		2.663.656	3.129.925
GÆLDSFORPLIGTELSER.....		2.663.656	3.129.925
PASSIVER.....		68.210.956	57.685.611
Eventualposter mv.	5		
Pantsætninger og sikkerhedsstillelser	6		
Nærtstående parter	7		

NOTER

	2017 kr.	2016 kr.	Note
Personaleomkostninger			1
Antal personer beskæftiget i gennemsnit: 35 (2016: 34)			
Løn og gager.....	9.994.775	9.631.716	
Pensioner.....	1.104.409	1.090.552	
Andre omkostninger til social sikring.....	167.110	179.028	
Andre personaleomkostninger.....	269.366	305.720	
	11.535.660	11.207.016	
 Materielle anlægsaktiver			 2
	Grunde og bygninger	Andre anlæg, driftsmateriel og inventar	Dyrebestand
Kostpris 1. januar 2017.....	53.960.991	676.765	91.750
Overførsel.....	-358.536	0	0
Afgang.....	0	0	-19.750
Kostpris 31. december 2017.....	53.602.455	676.765	72.000
 Af- og nedskrivninger 1. januar 2017.....	 8.547.808	 292.757	 0
Årets afskrivninger	1.073.814	42.657	0
Af- og nedskrivninger 31. december 2017.....	9.621.622	335.414	0
 Regnskabsmæssig værdi 31. december 2017..	 43.980.833	 341.351	 72.000
 Finansielle anlægsaktiver			 3
			Kapitalandele i tilknyttede virksomheder
Kostpris 1. januar 2017.....			500.000
Kostpris 31. december 2017.....			500.000
 Årets opskrivninger			 -31.656
Opskrivninger 31. december 2017.....			-31.656
 Regnskabsmæssig værdi 31. december 2017.....			 468.344
Kapitalandele i dattervirksomheder (kr.)			
Navn og hjemsted	Egenkapital	Årets resultat	Ejerandel
Ejendomsselskabet Sagnlandet A/S, Lejre.....	468.344	-31.656	100 %

NOTER

		Reserve til særlige vedligeholdel: esopgaver	Overført overskud	I alt	Note
Egenkapital					4
Egenkapital 1. januar 2017.....	300.000	650.000	438.036	1.388.036	
Forslag til årets resultatdisponering.....		30.000	-25.274	4.726	
Egenkapital 31. december 2017.....	300.000	680.000	412.762	1.392.762	
Eventualposter mv. Eventualforpligtelser					5
Operationel leasing					
Fonden har indgået operationelle leje- og leasingaftaler med en årlig ydelse på 43 tkr.					
Leje- og leasingaftalerne har en gennemsnitlig restløbetid på 46 måneder med en samlet restleasingforpligtelse på 164 tkr.					
Pantsætninger og sikkerhedsstillelser					6
Fondens aktiver er ikke behæftet med pant, ligesom fonden ikke har stillet sikkerheder.					
Nærtstående parter					7
Fondens nærtstående parter omfatter følgende:					
Ejendomsselskabet Sagnlandet A/S, CVR-nr. 38 24 37 64, som er datterselskab til fonden.					
Transaktioner med nærtstående parter					
Fonden har ikke haft væsentlige transaktioner, der ikke er indgået på markedsmæssige vilkår.					
				2017	
				kr.	
Særlige poster					8
Personalesag.....				379.427	
				379.427	
Fonden har i regnskabsåret været involveret i en personalesag, hvis udfald har medført, at fonden har betalt en samlet godtgørelse til en tidligere medarbejder ansat i fleksjob på 379.427 kr. inkl. procesrente.					

ANVENDT REGNSKABSPRAKSIS

Årsrapporten for Fonden Sagnlandet Lejre Historisk-arkæologisk forsknings- og formidlingscenter for 2017 er aflagt i overensstemmelse med den danske årsregnskabslovs bestemmelser for virksomheder i regnskabsklasse B med tilvalg af regler fra regnskabsklasse C og de særlige tilpasninger som følge af, at der er tale om en erhvervsdrivende fond.

Årsrapporten er udarbejdet efter samme regnskabspraksis som sidste år.

Koncernregnskabet

Der er ikke udarbejdet koncernregnskab, da koncernen opfylder fritagelsesbestemmelserne i årsregnskabslovens § 111, stk. 2 om koncernregnskabsaflæggelse mellem en modervirksomhed, der er en erhvervsdrivende fond, og et datterselskab.

RESULTATOPGØRELSEN

Nettoomsætning

Nettoomsætning ved salg af handelsvarer og færdigvarer indregnes i resultatopgørelsen, såfremt levering og risikoovergang til køber har fundet sted inden årets udgang og såfremt indtægten kan opgøres pålideligt og forventes modtaget. Nettoomsætning indregnes ekskl. moms og afgifter og med fradrag af rabatter i forbindelse med salget.

Som indtægtskriterium anvendes for entréindtægter mv. betalingstidspunktet, og for salg af varer- og tjenesteydelser anvendes faktureringstidspunktet.

Tilsagn om tilskud til hel eller delvis dækning af konkrete projekter indtægtsføres i takt med at omkostningerne vedrørende projekterne udgiftsføres. Indtægter ved udlejning, indtægtsføres over udlejningsperioden.

Andre driftsindtægter

Andre driftsindtægter indeholder regnskabsposter af sekundær karakter i forhold til fondens aktiviteter.

Andre driftsomkostninger

Andre driftsomkostninger indeholder regnskabsposter af sekundær karakter i forhold til fondens aktiviteter.

Vareforbrug

Vareforbrug omfatter omkostninger, der afholdes for at opnå årets nettoomsætning. Herunder indgår direkte og indirekte omkostninger til råvarer og hjælpematerialer.

Andre eksterne omkostninger

Andre eksterne omkostninger omfatter omkostninger, der afholdes for at opnå årets entréindtægter mv. Herunder indgår omkostninger til reparation og vedligeholdelse af den permanente udstilling. Omkostninger i forbindelse med ideudvikling og forprojektering af særudstillinger udgiftsføres i det regnskabsår disse afholdes. Omkostninger til opbygning af drift af særudstillinger udgiftsføres over udstillingsperioden.

Andre eksterne omkostninger indeholder endvidere omkostninger til distribution, salg, reklame, administration, lokaler, tab på debitorer mv.

Ydelser i forbindelse med operationelle leasingaftaler og øvrige lejeaftaler indregnes i resultatopgørelsen over kontraktens løbetid. Selskabets samlede forpligtelse vedrørende operationelle leasing- og lejeaftaler oplyses under eventualposter mv.

Personaleomkostninger

Personaleomkostninger omfatter løn og gager, inklusive feriepenge og pensioner samt andre omkostninger til social sikring mv. til fondens medarbejdere. I personaleomkostninger er fratrukket modtagne godtgørelser fra offentlige myndigheder.

ANVENDT REGNSKABSPRAKSIS**Finansielle indtægter og omkostninger**

Finansielle indtægter og omkostninger indeholder renteindtægter og -omkostninger mv. Finansielle indtægter og omkostninger indregnes med de beløb, der vedrører regnskabsåret.

BALANCEN**Materielle anlægsaktiver**

Grunde og bygninger samt andre anlæg, driftsmateriel og inventar måles til kostpris med fradrag af akkumulerede af- og nedskrivninger. Der afskrives ikke på grunde.

Afskrivningsgrundlaget er kostpris med fradrag af den skønnede restværdi efter afsluttet brugstid.

Indgangsbygningen er dog i 1998 ekstraordinært afskrevet med 3 mio. kr. svarende til tilskuddet fra Velux Fonden af 1981 og Villum Kann Rasmussen Fonden.

Kostprisen omfatter anskaffelsesprisen samt omkostninger direkte tilknyttet anskaffelsen indtil det tidspunkt, hvor aktivet er klar til at blive taget i brug.

Der foretages lineære afskrivninger baseret på følgende vurdering af aktivernes forventede brugstider og restværdi:

	Brugstid	Restværdi
Bygninger.....	50 år	0%
Andre anlæg, driftsmateriel og inventar.....	5-10 år	0%

Fortjeneste eller tab ved salg af materielle anlægsaktiver opgøres som forskellen mellem salgspris med fradrag af salgsomkostninger og den regnskabsmæssige værdi på salgstidspunktet. Fortjeneste eller tab indregnes i resultatopgørelsen under andre driftsindtægter eller andre driftsomkostninger.

Dyrebestand

Dyrebestand måles til anslået markedspris/kostpris.

Finansielle anlægsaktiver

Kapitalandele i dattervirksomheder måles i moderselskabets balance efter den indre værdis metode.

Kapitalandele i dattervirksomheder måles i balancen til den forholdsmæssige andel af virksomhedernes regnskabsmæssige indre værdi opgjort efter moderselskabets regnskabspraksis med fradrag eller tillæg af urealiserede koncerninterne avancer og tab og med tillæg eller fradrag af resterende værdi af positiv eller negativ goodwill.

Nettoopskrivning af kapitalandele i dattervirksomheder overføres under egenkapitalen til reserve for nettoopskrivning efter den indre værdis metode i det omfang, den regnskabsmæssige værdi overstiger anskaffelsværdien.

Dattervirksomheder med negativ regnskabsmæssig indre værdi måles til 0 kr. og et eventuelt tilgodehavende hos disse virksomheder nedskrives i det omfang det vurderes som uerholdeligt. Såfremt den regnskabsmæssige negative indre værdi overstiger tilgodehavender, indregnes det resterende beløb under hensatte forpligtelser i det omfang, fonden har en retlig eller faktisk forpligtelse til at dække dattervirksomheders underbalance.

ANVENDT REGNSKABSPRAKSIS

Værdiforringelse af anlægsaktiver

Den regnskabsmæssige værdi af materielle anlægsaktiver vurderes årligt for indikationer på værdiforringelse ud over det, som udtrykkes ved afskrivning.

Foreligger der indikationer på værdiforringelse, foretages nedskrivningstest af hvert enkelt aktiv henholdsvis gruppe af aktiver. Der foretages nedskrivning til genindvindingsværdien, hvis denne er lavere end den regnskabsmæssige værdi.

Genindvindingsværdi er den højeste værdi af nettosalgspris og kapitalværdi. Kapitalværdien opgøres som nutidsværdien af de forventede nettopengestrømme fra anvendelsen af aktivet eller aktivgruppen og forventede nettopengestrømme ved salg af aktivet eller aktivgruppen efter endt brugstid.

Varebeholdninger

Varebeholdninger måles til kostpris efter FIFO-princippet. I tilfælde, hvor nettorealiseringsværdien er lavere end kostprisen, nedskrives til denne lavere værdi.

Kostpris for handelsvarer samt råvarer og hjælpematerialer opgøres som anskaffelsespris med tillæg af hjemtagelsesomkostninger.

Tilgodehavender

Tilgodehavender måles til amortiseret kostpris, hvilket sædvanligvis svarer til nominel værdi. Værdien reduceres med nedskrivning til imødegåelse af forventede tab.

Periodeafgrænsningsposter, aktiver

Periodeafgrænsningsposter indregnet under aktiver omfatter afholdte omkostninger vedrørende efterfølgende regnskabsår.

Andre hensatte forpligtelser

Når det er sandsynligt, at de totale omkostninger vil overstige de totale indtægter på et igangværende arbejde for fremmed regning, hensættes det samlede tab, der må påregnes på entreprisen. Hensættelsen indregnes som omkostning under produktionsomkostninger.

Gældsforpligtelser

Amortiseret kostpris for kortfristede gældsforpligtelser svarer normalt til nominel værdi.

Periodeafgrænsningsposter, passiver

Under periodeafgrænsningsposter indregnet under passiver indgår modtagne betalinger vedrørende indtægter i de efterfølgende år.